

บทที่ 2

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าและการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษา และประกอบการวิเคราะห์ อภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร บทความงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดังนี้

1. ความหมาย
2. การก่อตั้งและการขยายตัว
3. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
4. นโยบายของรัฐบาล
5. กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย
 - 5.1 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พุทธศักราช 2512 และพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พุทธศักราช 2522
 - 5.2 เกณฑ์มาตรฐานสำหรับพิจารณาการขอจัดตั้งวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2531
 - 5.3 ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง แนวทางการพิจารณาขอเปิดดำเนินการสาขาวิชาและการพิจารณาหลักสูตรระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2531
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

สถาบันอุดมศึกษาเอกชน (วิทยาลัยเอกชน) มีผู้ให้คำจำกัดความต่าง ๆ ไว้ดังมีคือ

Guy R. Lyle (1974: 25) มีความเห็นว่า วิทยาลัยเอกชน หมายถึง สถาบันที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยไม่หวังผลกำไร และอยู่ในความควบคุมของหน่วยงานเอกชน ซึ่งมีอำนาจตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการจัดตั้งวิทยาลัย

ไสว สุทธิพิทักษ์ (2523: 11) ให้ความหมายของวิทยาลัยเอกชนว่า เป็นสถาบันอุดมศึกษาประเภทหนึ่งที่เป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นโดยเอกชนตามกฎหมาย และให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาแก่ผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

มานิต บุญประเสริฐ (2523: 1) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิทยาลัยเอกชนว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็นสถาบันอีกส่วนหนึ่งที่ช่วยแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งเมื่อพูดถึงสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ส่วนที่แตกต่างกัน คือ แหล่งของเงินทุน สถาบันของรัฐนั้นรัฐเป็นผู้ให้เงินอุดหนุนทั้งหมด ในขณะที่สถาบันเอกชนต้องจัดหาเงินทุนเองโดยตลอด นอกเหนือจากเรื่องเงินทุนนี้สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐทุกอย่าง

ดังนั้น จากความหมายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่าง ๆ ดังที่ได้ระบุมานี้ จะเห็นได้ว่า ความหมายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยภาคเอกชน เพื่อช่วยรัฐจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าสถาบันอุดมศึกษา จะมีลักษณะและอำนาจตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน นอกเหนือจากข้อกำหนดในพระราชบัญญัติแล้ว สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ อาจมีความแตกต่างกันในด้านวัตถุประสงค์ โปรแกรมการศึกษา และขนาดของสถาบัน (กิ่งกนก คิวเทรินทรา 2527: 15)

2. การก่อตั้งและการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยได้เริ่มจัดอย่างมีระบบในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยรัฐเป็นผู้รับภาระในการจัดการศึกษา มาโดยตลอด มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกขึ้นในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2459 คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อให้เป็นแหล่งผลิตกำลังคนระดับสูงออกไปรับราชการ ต่อมาได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยของรัฐขึ้นอีก 4 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดตั้งในปี พ.ศ. 2477 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร จัดตั้งในปี พ.ศ. 2485-2486 ทำให้มีบัณฑิตออกไปรับราชการเป็นจำนวนมาก บุคคลเหล่านี้สามารถเลื่อนฐานะทางสังคมจนมีชื่อเสียงและได้รับการยกย่องทางสังคม เป็นเหตุให้ประชาชนตื่นตัวทางการศึกษามากขึ้น มีการส่งบุตรหลานเรียนต่อในระดับสูง เฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยมากขึ้นตามลำดับ แต่ปรากฏว่ามหาวิทยาลัยที่มีอยู่ขณะนั้นรับนักศึกษาได้จำนวนจำกัด จึงมีผู้ที่ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเป็นจำนวนมาก (ธนู อุทัยพันธุ์ 2529: 13) ดังนั้นจึงมีเสียงเรียกร้องจากประชาชน ให้รัฐปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งในการขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้กว้างขวาง แต่รัฐก็ไม่อาจรับภาระขยายมหาวิทยาลัยได้อย่างเพียงพอเพราะมีปัญหาหลายด้าน ทำให้เอกชนมีบทบาทเข้ามาช่วยรับภาระจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งแต่เดิมแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 อันเป็นแม่บทหลักทางการศึกษา ให้เอกชนจัดการศึกษาได้เฉพาะการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา ต่อมาเมื่อมีผู้ไม่สามารถเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ปกครองที่มีฐานะดีต้องส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อต่างประเทศ สภาการศึกษาแห่งชาติ (ปัจจุบัน คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ) ได้นำเรื่องมาให้เอกชนเข้าร่วมรับภาระจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามาพิจารณาหลายครั้ง รวมทั้งมีคณะกรรมการวิจัยในด้านนี้โดยเฉพาะ ได้สรุปความเห็นว่ายังไม่เป็นการสมควรที่จะให้เอกชนจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพราะเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ (สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ อ้างถึงใน ธนู อุทัยพันธุ์ 2529: 13)

1. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น ควรต้องแน่ใจว่าผู้จัดจะจัดให้ได้มาตรฐานดีพอสมควร ซึ่งจะต้องลงทุนมหาศาลทั้งในด้านอุปกรณ์การศึกษาและการจัดหาผู้สอนที่มีคุณสมบัติสูง เกรงว่าเอกชนอาจทำได้ไม่ถึงมาตรฐาน

2. เพื่อป้องกันการแทรกซึมของลัทธิการเมืองที่ประเทศไทยไม่พึงปรารถนา อันจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ

อย่างไรก็ดี ปัญหาที่รัฐไม่อาจสนองความต้องการในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ได้ทวีความรุนแรงขึ้นอีก สภาพการศึกษาแห่งชาติจึงได้ยกปัญหานี้ขึ้นพิจารณาทบวงอิกวาระหนึ่งเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2508 และได้เสนอปัญหาการไม่มีที่เรียนต่อของนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2508 (ทบวงมหาวิทยาลัย อ้างถึงใน ธนุ อุทัยพันธ์ 2529: 14)

คณะรัฐมนตรีได้ลงมติรับหลักการในการเปิดโอกาสให้เอกชนจัดตั้งสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาขึ้น โดยดำเนินการสอนในระดับไม่เกิน 3 ปีแรกของมหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้งนี้ให้อยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการแบบโรงเรียนราษฎร์ และให้กระทรวงศึกษาธิการเสนอความเห็นในเรื่องรายละเอียดต่าง ๆ ต่อมาเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2508 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้สภาการศึกษาแห่งชาติดำเนินการแก้ไขและวางระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ รวมทั้งปรับปรุงพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องและให้รับนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา สำหรับอำนาจหน้าที่การควบคุมดำเนินการในเรื่องนี้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ ด้วยเหตุนี้สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติและกรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาอิกวาระหนึ่งก่อนที่จะนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา คณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติได้พิจารณาเรื่องนี้โดยละเอียดแล้ว จึงมีมติให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติการดำเนินการในสาระสำคัญต่อไปนี้ คือ (ทบวงมหาวิทยาลัย 2525: 1-9)

1. ให้สภาการศึกษาแห่งชาติดำเนินการแก้ไขแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2503 โดยจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ รวมทั้งแก้ไขข้อความอื่น ๆ ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบันยิ่งขึ้น

2. ให้สภาการศึกษาแห่งชาติดำเนินการร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชนขึ้นใหม่แทนการปรับปรุงพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องตามที่คณะรัฐมนตรีได้ลงมติไว้แล้ว

หลักการสำคัญ ๆ ที่คณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติ เห็นควรบรรจุไว้ในพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน นอกเหนือไปจากข้อบังคับในการดำเนินงานสถานศึกษาทั่ว ๆ ไป คือ

1. วัตถุประสงค์
2. ฐานะของวิทยาลัย
3. ลักษณะของวิทยาลัยเอกชน
4. การบริหารงานวิทยาลัยเอกชน
5. การรับความช่วยเหลือ หรือการเข้าเป็นเครือกับสถาบันอื่น ๆ
6. การควบคุมวิทยาลัยเอกชน

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมและลงมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2510 โดยอนุมัติให้ดำเนินการต่อไปตามที่เสนอ สภาการศึกษาแห่งชาติจึงได้นำมติดังกล่าวมาดำเนินการร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชนขึ้น และประกาศใช้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ในระยะเริ่มแรกของการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 มีวิทยาลัยเอกชนที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการให้จัดตั้งเป็นวิทยาลัยเอกชนได้ รวม 6 แห่ง คือ

1. วิทยาลัยเกริก อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2513
2. วิทยาลัยกรุงเทพ อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2513
3. วิทยาลัยไทยสุริยะ อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2513

ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยศรีปทุม เมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2515

4. วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2513
5. วิทยาลัยพัฒนา อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2513

แต่ต่อมา รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการวิทยาลัยเอกชนมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้จัดตั้งวิทยาลัยพัฒนา ตามประกาศทบวงมหาวิทยาลัย ลงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2520 เนื่องจากวิทยาลัยพัฒนามีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินและผู้จัดการกิจการกล่าวคือ ที่ดินอันเป็นที่ตั้งของวิทยาลัยนั้นมิได้เป็นกรรมสิทธิ์ของวิทยาลัยตามกฎหมาย และผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งมีปัญหาทางการเงินมาตั้งแต่เริ่มจัดตั้งวิทยาลัย จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2517 วิทยาลัยพัฒนาไม่มีผู้รับผิดชอบดำเนินการ ทบวงมหาวิทยาลัยประเมินสภาพของวิทยาลัยแล้ว เห็นว่าวิทยาลัยพัฒนาไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ จึงโอนนักศึกษาของวิทยาลัยพัฒนาทุกชั้นปีจำนวน 70 คน ไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เป็นกรณีพิเศษ และเมื่อนักศึกษาเหล่านี้สำเร็จการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยจึงมีคำสั่งเพิก

ก่อนใบอนุญาตให้จัดตั้งวิทยาลัยพัฒนา ตามกำหนดวันที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

6. วิทยาลัยการพาณิชย์ อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2513 ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยการค้า เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2516

ในระยะเริ่มแรกของการอนุญาตให้จัดตั้งวิทยาลัยเอกชนทั้ง 6 แห่งนี้ หลักสูตรส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปในทางด้านบริหารธุรกิจ บัญชี และเศรษฐศาสตร์ และเพื่อให้สอดคล้องกับมติของคณะรัฐมนตรี ในข้อที่ว่า "เปิดโอกาสให้เอกชนจัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นวิทยาลัยดำเนินการสอนในระดับไม่เกิน 3 ปีแรกของมหาวิทยาลัยของรัฐบาล" ดังนั้นวิทยาลัยเอกชนในระยะเริ่มแรกทั้ง 6 แห่งจึงได้รับอนุญาตให้เปิดดำเนินการสอนในระดับประกาศนียบัตรเท่านั้น

ต่อมาในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติกับหลักการให้วิทยาลัยเอกชนดำเนินการสอนเกินกว่า 3 ปีในชั้นปริญญา ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 และให้กรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติ กำหนดวิธีการให้การรับรองมาตรฐานการศึกษาตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 รวมทั้งพิจารณามาตรการที่จะให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเอกชนต่างๆ ไปก่อนแล้ว ได้มีโอกาสศึกษาต่อจนได้รับปริญญาด้วย

วิทยาลัยเอกชนทั้ง 6 แห่ง จึงได้ขอเปิดดำเนินการสอนชั้นปริญญาตรี ซึ่งหลักสูตรปริญญาตรีที่เปิดสอนระยะนี้ ยังคงเน้นหนักทางด้านบริหารธุรกิจ บัญชี และเศรษฐศาสตร์เช่นเดิม และในวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2516 สภาการศึกษาแห่งชาติได้ให้การรับรองมาตรฐานการศึกษาแก่วิทยาลัยเอกชน 3 แห่ง ดังนี้

1. วิทยาลัยเกริก หลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชาบริหารธุรกิจ และสาขาเศรษฐศาสตร์
2. วิทยาลัยกรุงเทพ หลักสูตรอนุปริญญาและปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี และสาขาบริหารธุรกิจ
3. วิทยาลัยการค้า หลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาการบัญชี และหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาการบัญชี และสาขาบริหารธุรกิจ

แต่จำนวนที่เรียนในระดับอุดมศึกษา ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการศึกษาในระดับอุดมศึกษา รัฐจึงได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยเปิดขึ้น 2 แห่ง คือ จัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปี พ.ศ. 2514 และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในปี พ.ศ. 2523 ถึงแม้จะมีมหาวิทยาลัยเปิดถึง 2 แห่งแล้วก็ตาม แต่ผู้ยังมีผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความต้องการและนิยมเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาในระบบปิด ซึ่งรัฐบาลยังจัดให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการดังกล่าว ดังนั้นยังมีผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลายที่ต้องการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมากขึ้น แม้ว่าค่าเล่าเรียนจะแพงกว่ามหาวิทยาลัยเปิดและเปิดของรัฐ เพราะเมื่อเปรียบเทียบแล้วโอกาสจะมีมากกว่า (ธรรมนูญ โสภารัตน์ 2529: 19)

และมีวิทยาลัยเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเพิ่มขึ้น ดังนี้

1. วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2515
2. วิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2516
3. วิทยาลัยเทคนิคสยาม ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2516
4. วิทยาลัยพายัพ ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2517
5. วิทยาลัยแสงธรรม ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2519
6. วิทยาลัยคณาวิสัย ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2522

การสนับสนุนให้ภาคเอกชนได้ร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในระหว่าง พ.ศ. 2512 ถึง พ.ศ. 2519 ไม่ได้ระบุไว้ชัดเจนในแผนพัฒนาของประเทศจนกระทั่งปี พ.ศ. 2520 ตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) แนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับความร่วมมือของเอกชนในการจัดการอุดมศึกษาได้ระบุไว้ชัดเจนว่า สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนขยายการศึกษาในสาขาวิชาที่สถาบันนั้น ๆ มีความพร้อม และได้ร่วมรับภาระในสาขาวิชาที่สถาบันนั้น ๆ มีความถนัดได้เต็มที่ *(ทบวงมหาวิทยาลัย 2520: 4) จึงมีการยกเลิกพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 โดยรัฐได้พิจารณาให้ภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น จึงได้ตราพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 ขึ้นใช้แทน และประกาศใช้ในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522

หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 แล้ว มีการจัดตั้งวิทยาลัยเพิ่มขึ้น และเปลี่ยนประเภทสถาบันจากวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยและสถาบัน ดังนี้

1. มีการจัดตั้งวิทยาลัยเพิ่มขึ้น ดังนี้

1. วิทยาลัยหัวเฉียว ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2524
2. วิทยาลัยคริสเตียน ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2526
3. วิทยาลัยวงษ์สวัสดิกุล ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2527
4. วิทยาลัยศรีโสภณ ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2527
5. วิทยาลัยสยามบัณฑิต ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2528
6. วิทยาลัยรังสิต ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2528
7. วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์ ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2528
8. วิทยาลัยภาคกลาง ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2529
9. วิทยาลัยบัณฑิตนิพนธ์โลก ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2529
10. วิทยาลัยมิชชั่น ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2529
11. วิทยาลัยเกษมบัณฑิต ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2530
12. วิทยาลัยบัณฑิตสกลนคร ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2530
13. วิทยาลัยโยนก ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2531
14. วิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2531
15. วิทยาลัยเซนต์จอห์น ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2532

2. การเปลี่ยนแปลงสถานบันอุดมศึกษาเอกชน

ทบวงมหาวิทยาลัยได้อนุญาตให้วิทยาลัยเอกชนเปลี่ยนแปลงเป็นมหาวิทยาลัย 6 แห่ง และเป็นสถาบัน 1 แห่ง คือ

1. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ.
2527
2. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ.
2527
3. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ.
2527
4. มหาวิทยาลัยพายัพ เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ.
2527
5. มหาวิทยาลัยสยาม เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ.
2529
6. มหาวิทยาลัยศรีปทุม เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ.
2530
7. สถาบันเทคโนโลยีสังคม (เกริก) เปลี่ยนประเภทเป็นสถาบันเมื่อ
พ.ศ. 2530

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 จนถึง พ.ศ. 2531 มีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนรวมทั้งสิ้น 25 สถาบัน 30 วิทยาเขต มีฐานะเป็นมหาวิทยาลัย 6 แห่ง สถาบัน 1 แห่ง วิทยาลัย 18 แห่ง มีสถานที่ตั้งของวิทยาเขตหลักอยู่ในกรุงเทพฯ จำนวน 15 แห่ง และอยู่ต่างจังหวัด 10 แห่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปีพ.ศ.ที่ ขอจัดตั้ง	ประเภทและชื่อสถาบัน	จำนวน วิทยาเขต	สถานที่ตั้งของวิทยาเขตหลัก		ปีที่เปลี่ยน ประเภท วิทยาลัย	ระดับหลักสูตรที่เปิด	
			กรุงเทพฯ	ต่างจังหวัด		บวส.ปริญญาตรี	ปริญญาโท
2513	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	2	/		2527	/	/
	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	3	/		2527	/	/
	สถาบันเทคโนโลยีสังคม	1	/		2530	/	/
	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	2	/		2530	/	/
	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	1	/		2527	/	/
2515	วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ	1	/		-	/	/
2516	มหาวิทยาลัยเทคนิคสยาม	1	/		2529	/	/
	วิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	1	/			/	/
2517	มหาวิทยาลัยพายัพ	2	/		2527	/	/
2519	วิทยาลัยแสงธรรม	1	/			/	
2520	วิทยาลัยคณาาสตร์	1	/			/	
2525	วิทยาลัยหัวเฉียว	1	/			/	
2527	วิทยาลัยคริสเตียน	1	/			/	
	วิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	1	/			/	
	วิทยาลัยศรีโสภณ	1	/			/	

ปีพ.ศ.ที่ ขอจัดตั้ง	ประเภทและชื่อสถาบัน วิทยาเขต	จำนวน กรุงเทพมหานคร	สถานที่ตั้งของวิทยาเขตหลัก ต่างจังหวัด	ปีที่เปลี่ยน ประเภท	ระดับหลักสูตรที่เปิด ปวส.ปริญญาตรี ปริญญาโท วิทยาลัย
2528	วิทยาลัยสยามบัณฑิต	1	/	/	/
	วิทยาลัยรังสิต	1	/	/	/
	วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์	1	/	/	/
2529	วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาระดับโลก	1	/	/	/
	วิทยาลัยมิชชัน	1	/	/	/
	วิทยาลัยภาคกลาง	1	/	/	/
2530	วิทยาเขตสยามบัณฑิต	1	/	/	/
	วิทยาลัยบัณฑิตศึกษากลนคร	1	/	/	/
2531	วิทยาลัยโยนก	1	/	/	/
	วิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1	/	/	/
	วิทยาลัยเซนต์จอห์น	1	/	/	/

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

เนื่องจากว่า การสนับสนุนให้ภาคเอกชนได้ร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้เริ่มระบุไว้ชัดเจนในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) (สมบัติ วัจนะสาริกกุล 2524: 2) ดังนั้นในส่วนนี้ จึงได้นำเสนอแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ในส่วนที่เป็นแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) และระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ดังนี้คือ

3.1 แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นไปด้วยดียิ่งขึ้นและประสานสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) จึงมุ่งเน้นในวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ดังนี้ คือ

1. ปรับปรุงโครงสร้างและการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงสร้างสรรค์ศิลปและวัฒนธรรม

2. ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดียิ่งขึ้น

3. ขยายงานการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาการศึกษาส่วนรวมของชาติ โดยคำนึงถึงความพร้อม เอกลักษณะ ศักยภาพของสถาบัน และความต้องการของสังคมเป็นหลัก

นโยบาย

เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ นโยบายการพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 4 จึงได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

1. ปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น โดยเน้นการยกระดับมาตรฐานการศึกษาและคุณภาพของอาจารย์

2. ปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหา สาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้มี
ภาคทฤษฎีและการปฏิบัติควบคู่กันไป พร้อมทั้งปรับปรุงการคัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษา
เพื่อมุ่งผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่สามารถไปทำงานรับใช้สังคมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ปรับปรุงและส่งเสริมการผลิตบัณฑิตในกลุ่มสาขาตามความต้องการ
ของตลาด และที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาของประเทศ :

4. วางพื้นฐานจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนภาคต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามขั้นตอน
ที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

5. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินการกิจในด้านการสอน การ
วิจัย ค้นคว้า แต่งตำรา รักษาศิลปวัฒนธรรมให้มากยิ่งขึ้น การให้บริการทางวิชาการ
แก่สังคม และการทำนุบำรุง

6. ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาแบบระบบเปิดในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
ให้มากยิ่งขึ้น โดยเน้นการใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนศึกษาได้ด้วยตนเอง

7. สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนขยายการศึกษาในสาขาวิชา
ที่สถาบันนั้น ๆ มีความพร้อม เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนได้ร่วมรับภาระในสาขา
วิชาที่สถาบันนั้น ๆ มีความถนัดได้เต็มที่ ยกเว้นในด้านฝึกหัดครูและศึกษาศาสตร์ ซึ่งรัฐ
จะรับผิดชอบจัดแต่ผู้เดียว

8. ให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐปรับปรุงการเก็บค่าบำรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
 พร้อมทั้งระดมทรัพยากรจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อหารายได้ของสถาบันอุดมศึกษาเอง
ภายในขอบข่ายหน้าที่ของสถาบัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระการเงินจากรัฐบาล

9. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อ
ให้สถาบันอุดมศึกษาคำนึงภารกิจที่เหมาะสมกับลักษณะพิเศษของสถาบันได้เต็มที่ และเพื่อ
ปรับปรุงระบบอุดมศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้น

3.2 แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การวางแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 5 สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาการศึกษาโดยส่วนรวมของชาติ โดยคำนึงถึงความพร้อมเอกลักษณ์ ศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาและความต้องการของสังคมไทย

2. เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษา สามารถปฏิบัติภารกิจหลักได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมของชาติ

3. เพื่อปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหาร และการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมุ่งยกระดับมาตรฐานและคุณภาพของการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

นโยบาย

1. ปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานของการอุดมศึกษาให้สูงขึ้น โดยเน้นการยกระดับคุณวุฒิและประสิทธิภาพการสอนของคณาจารย์ ส่งเสริมการแต่งตำราภาษาไทย การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อจัดการศึกษาและวิจัยให้เพียงพอ และการปรับปรุงระบบบริหารให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้มีความสมดุลย์ระหว่างภาคทฤษฎีและประสบการณ์ภาคปฏิบัติ รวมทั้งควรจัดให้มีหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้การอุดมศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้ดียิ่งขึ้น

3. จัดวางมาตรการที่จะประกันความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาควบคู่กับการขยายการผลิตบัณฑิต ในกลุ่มสาขาวิชาการและวิชาชีพที่มีความต้องการกำลังคนสูงและยังมีความขาดแคลนอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรทางด้านการแพทย์และการสาธารณสุข

4. สนับสนุนการวิจัยค้นคว้าเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และเพื่อประยุกต์ผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยด้านการพลังงานและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาชนบท

5. ขยายงานบริการทางวิชาการแก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเน้นการเผยแพร่ความรู้ การฝึกอบรม และการศึกษาต่อเนื่องในรูปแบบต่าง ๆ

6. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินกิจกรรมด้านทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเน้นการส่งเสริมจริยธรรม การสงวนรักษา และการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

7. สนับสนุนให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางด้านกีฬา ศิลปวัฒนธรรม และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมตามแนวนโยบายและแผนพัฒนาเยาวชนของชาติ

8. สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนขยายการศึกษาในสาขาวิชาที่สถาบันนั้น ๆ มีความพร้อมเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ร่วมรับภาระในสาขาวิชาที่สถาบันนั้น ๆ มีความถนัดได้เต็มที่ ทั้งนี้จะได้ประกันโอกาสทางการศึกษา โดยกำหนดสัดส่วนของความรับผิดชอบในการผลิตบัณฑิตระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดและสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน รวมทั้งจะได้กำหนดวิธีการส่งเสริมสนับสนุนให้ชัดเจน

9. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกับหน่วยงานอื่นให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด รวมทั้งหามาตรการในการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาสนับสนุนกิจการอุดมศึกษา เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระงบประมาณจากรัฐบาล

3.3 แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษาโดยมุ่งให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการผลิตบัณฑิตวิจัย บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

นโยบาย

1. ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และให้มีความสามารถในการสร้างงานและประกอบอาชีพอิสระได้
2. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน จัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาและที่เหมาะสมกับความต้องการด้านพัฒนาวิชาการของประเทศตามความพร้อมของสถาบัน โดยเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ
3. ให้ความสำคัญในการผลิตบัณฑิตในสาขาที่มีความสำคัญต่อการธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของประเทศและการพัฒนาวิชาการ
4. ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องทันแก่การเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตลอดจนให้มีความสมดุลระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ
5. ปรับปรุงคุณภาพอาจารย์และบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะเน้นประสิทธิภาพการสอนและการวิจัยของอาจารย์ และเพิ่มสัดส่วนวุฒิของอาจารย์ สนับสนุนให้มีบุคลากรอย่างเพียงพอ ตลอดจนให้มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานทัดเทียมกัน
6. ส่งเสริมการแต่งตั้งข้าราชการไทย การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและการปรับปรุงระบบสารสนเทศและห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการจัดการศึกษาและการวิจัยอย่างเพียงพอ
7. ปรับปรุงระบบบริหารของสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงโครงสร้าง การได้มาซึ่งผู้บริหารระดับต่าง ๆ และการปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการพัฒนาการอุดมศึกษา
8. เร่งรัดให้มีการจัดทำแผนหลักระยะยาว เพื่อการพัฒนาระบบอุดมศึกษาของรัฐ โดยคำนึงถึงกำลังทรัพยากรและความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ. ตลอดจนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

4. นโยบายของรัฐบาล

ทบวงมหาวิทยาลัยมีนโยบายในการบริหารงาน (ในปี พ.ศ. 2531) ดังนี้

1. ปรับแผนการผลิตบัณฑิตให้ตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม โดยเน้นและเร่งรัดการผลิตบัณฑิต สาขาวิชาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ขาดแคลน และมีความต้องการเพิ่มขึ้น รวมทั้งการเสริมสร้างความสามารถของบัณฑิตในการสร้างงาน และประกอบอาชีพอิสระได้
2. สนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ และเสริมสร้างขีดความสามารถ เพื่อจะช่วยให้ประเทศไทยพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยีได้มากขึ้น
3. ส่งเสริมการกระจายและขยายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา ไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้มากยิ่งขึ้น โดยมุ่งพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคให้สามารถอำนวยความสะดวกทางการศึกษาให้กว้างขวางและทั่วถึงยิ่งขึ้น
4. สนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มากยิ่งขึ้น โดยเน้นการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน ให้สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และขยายการเปิดสอนในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงานได้มากยิ่งขึ้น
5. เร่งรัดการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยการส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาคณาจารย์ ตำรา และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ สนับสนุนการเรียนการสอน และการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
6. เร่งรัดให้มีการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีความคล่องตัวและเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามหลักของความเป็นอิสระและเสรีภาพทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา
7. สนับสนุนให้มีการระดมสรรพกำลังและร่วมใช้ทรัพยากรและความชำนาญการ ที่มีอยู่ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน และระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับหน่วยงานภาคธุรกิจเอกชน เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถแสวงหาทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่เหมาะสม มาสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อจะช่วยให้พึ่งตนเองได้มากขึ้น

หากพิจารณาจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ในส่วนที่เป็นแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) และนโยบายการบริหารงานของรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะเห็นว่านโยบายของรัฐบาล พร้อมทั้งจะสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาร่วมรับภาระการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างเต็มที่ และพร้อมที่จะให้สถาบันอุดมศึกษาขยายการจัดการศึกษาในสาขาวิชาและระดับการศึกษาที่สถาบันนั้น ๆ มีความพร้อมและความถนัดได้เต็มที่ ซึ่งนับได้ว่านโยบายของรัฐบาลในด้านนี้ เอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอย่างมาก หากสถาบันนั้น ๆ มีความพร้อมและศักยภาพที่จะขยายตัว

5. กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ

กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในประเทศไทยมีหลายฉบับด้วยกัน ได้แก่

5.1 พระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พุทธศักราช 2512 และพระราชบัญญัติ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พุทธศักราช 2522

พ.ร.บ. ทั้ง 2 ฉบับนี้มีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 86 ตอนที่ 19 หน้า 15-51 และเล่มที่ 96 ตอนที่ 63 หน้า 1-39)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ร.บ. 2512	พ.ร.บ. 2522
<p>1. กล่าวถึง ความหมายและฐานะของวิทยาลัยเอกชนว่า ต้องเป็นนิติบุคคล</p> <p>2. กล่าวถึง การจัดตั้งวิทยาลัยเอกชน ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการวิทยาลัยเอกชน</p>	<p>1. กล่าวถึง ประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมี 3 ประเภท คือ มหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย มีฐานะเป็นนิติบุคคล และการจัดตั้งสถาบันฯ ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย โดยคำแนะนำของคณะกรรมการสถาบันฯ</p>
	<p>2. กล่าวถึง เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน ซึ่งผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งสถาบันฯ ต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้ง และต้องโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ สถาบันฯ นั้นภายใน 1 เดือน นับจากวันได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง และได้กล่าวถึงจำนวนพื้นที่ที่กำหนดไว้เป็นอย่างต่ำของสถาบันฯ ซึ่งแตกต่างกันไปตามสาขาวิชาที่เปิดสอน</p>

พ.ร.บ. 2512	พ.ร.บ. 2522
	<p>3. กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในการดำเนินการกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน คือ ให้การศึกษา วิจัย บริการวิชาการแก่สังคม และ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ</p>
<p>3. กล่าวถึง องค์ประกอบของคณะกรรมการวิทยาลัยเอกชนต้องประกอบด้วย ผู้แทนสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกิน 3 คน</p>	<p>4. กล่าวถึง องค์ประกอบของคณะกรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ต้องประกอบด้วย ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และบุคคลซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่น้อยกว่า 7 คน แต่ไม่เกิน 12 คน เป็นกรรมการ และอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี</p>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ร.บ. 2512	พ.ร.บ. 2522
<p>4. กล่าวถึง หน้าที่ของคณะกรรมการวิทยาลัยเอกชน ซึ่งมีหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้อำนวยการวิทยาลัยและผู้สอน และให้ความเห็นในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวิทยาลัยเอกชน</p>	<p>5. กล่าวถึง หน้าที่ของคณะกรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนว่ามีหน้าที่พิจารณาหลักสูตร ให้ความเห็นชอบในการพิจารณามาตรฐานการศึกษา แต่งตั้งผู้สอนและผู้บริหารสถาบัน และพิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการเสนอให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน</p>
<p>5. กล่าวถึง คณะกรรมการบริหารวิทยาลัยมีหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของวิทยาลัยเอกชน โดยทำหน้าที่วางระเบียบในการดำเนินงานพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร จัดตั้งรวม ยุบคณะวิชา พิจารณาแต่งตั้ง และถอดถอนผู้สอนและผู้อำนวยการวิทยาลัย อนุมัติการให้ประกาศนียบัตรอนุปริญญา ประกาศนียบัตรชั้นสูง หรือปริญญา</p>	<p>6. ให้มีสภาสถาบัน ทำหน้าที่วางนโยบาย และควบคุมดูแลกิจการ การดำเนินงานของสถาบันฯ รวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรการสอน แต่งตั้งและถอดถอนผู้บริหารสถาบันฯ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน</p>

พ.ร.บ. 2512	พ.ร.บ. 2522
<p>6. กล่าวถึง หน้าที่ของผู้อำนวยการ วิทยาลัยเอกชนที่ต้องดำเนินกิจการ ของวิทยาลัยเอกชนตาม พ.ร.บ. และระเบียบที่คณะกรรมการบริหาร วิทยาลัยเอกชนกำหนด</p>	<p>7. กล่าวถึง หน้าที่ของผู้บริหารสถาบัน อุดมศึกษาเอกชน ที่ต้องรับผิดชอบ การบริหารงานของสถาบันให้เป็นไป ตามกฎหมาย นโยบาย ระเบียบและ ข้อบังคับของสถาบัน</p>
<p>7. กล่าวถึง ผู้สอนซึ่งประกอบด้วย ผู้สอนประจำและผู้สอนพิเศษ ซึ่งได้ รับอนุมัติจากรัฐมนตรีให้แต่งตั้ง เป็น ผู้สอน</p>	<p>8. กล่าวถึง ตำแหน่งทางวิชาการของ คณาจารย์ ซึ่งประกอบด้วย ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และอาจารย์</p>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ร.บ. 2512	พ.ร.บ. 2522
<p>8. กล่าวถึง วิทยฐานะ มี 4 ประเภท คือ ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ประกาศนียบัตรชั้นสูง และปริญญา</p>	<p>9. กล่าวถึง ปริญญาซึ่งมี 3 ชั้น คือ คุชฎบัณฑิต มหาบัณฑิต และบัณฑิต ซึ่งสถาบันฯ จะทำการสอนเพื่อให้ปริญญา ชั้นใด สาขาใด ต้องได้รับการรับรอง วิทยฐานะสถาบันอุดมศึกษาเอกชน นั้นแล้ว และสถาบันฯ จะให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญา หรือ ประกาศนียบัตร ในสาขาวิชาที่มีการศึกษาในสถาบันฯ ได้ เมื่อได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาในสาขาวิชาที่มีการสอนนั้น</p>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ร.บ. 2512	พ.ร.บ. 2522
9. กล่าวถึง การเพิกถอนใบรับรอง มาตรฐานการศึกษา โดยสำนักงาน สภาการศึกษาแห่งชาติ โดยความ เห็นชอบของคณะกรรมการบริหาร สภาการศึกษาแห่งชาติ อาจเพิกถอน ได้หากเห็นว่า การศึกษาของวิทยาลัย เอกชนเสื่อมลงกว่ามาตรฐานการ ศึกษาที่ได้รับการรับรองไว้	

หากพิจารณา พ.ร.บ. ทั้ง 2 ฉบับแล้ว จะเห็นความแตกต่างกันในบางเรื่อง โดยใน พ.ร.บ. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 ได้เปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนดำเนินการกิจการในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการให้การศึกษาในขอบเขตที่กว้างขึ้นกว่าเดิม ตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์ และมีข้อกำหนดเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ ขนาดที่ดิน อัตราส่วนคณาจารย์ประจำต่อนักศึกษา และจะทำการสอนหรือให้วิทยฐานะ ได้เมื่อได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากรัฐมนตรีว่าการทบวงฯ แล้ว ซึ่งจากข้อแตกต่างดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเข้ามาร่วมรับภาระการจัดการศึกษา และปฏิบัติการกิจการของสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างเต็มที่ แต่ก็ยังต้องมีการดูแลเพื่อให้ได้มาตรฐานการศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และประเทศชาติต่อไป

5.2 เกณฑ์มาตรฐานสำหรับพิจารณาการขอจัดตั้งวิทยาลัยเอกชน และ

5.3 ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง แนวทางการพิจารณาขอเปิด
 ดำเนินการสาขาวิชา และการนิยามหลักสูตรระดับปริญญาตรีใน
 สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2531

รายละเอียดในเกณฑ์มาตรฐานฯ และประกาศทบวงมหาวิทยาลัย 2 ฉบับ
นี้ สามารถสรุปสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านอาจารย์

ได้กล่าวถึงอัตราส่วนอาจารย์ประจำต่อนักศึกษา อาจารย์ประจำ
และอาจารย์พิเศษต่อนักศึกษา อัตราส่วนคุณวุฒิของอาจารย์ ภาระงานสอน ดังต่อไปนี้

1.1 ต้องมีอัตราส่วนอาจารย์ประจำต่อนักศึกษารวมทั้งหมดของ
วิทยาลัยไม่น้อยกว่า 1: 20 และอัตราส่วนอาจารย์ประจำต่อนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชา
ต้องเป็นดังนี้

1.1.1 วิทยาศาสตร์การแพทย์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับ
สุขภาพไม่น้อยกว่า 1: 8

1.1.2 เกษตรศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 1: 8

1.1.3 วิศวกรรมศาสตร์และประยุกตศิลป์ ไม่น้อยกว่า 1: 8

1.1.4 วิศวกรรมศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 1: 20

1.1.5 สถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

ไม่น้อยกว่า 1: 8

1.1.6 เกษตรศาสตร์ ป่าไม้ และประมง

ไม่น้อยกว่า 1: 20

1.1.7 คณิตศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์

ไม่น้อยกว่า 1: 20

1.1.8 มนุษยศาสตร์ ปรัชญา และศาสนา

ไม่น้อยกว่า 1: 25

1.1.9 สังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์

ไม่น้อยกว่า 1: 25

1.1.10 พาณิชยศาสตร์และบริหารธุรกิจ ไม่น้อยกว่า 1:25

1.1.11 สื่อสารมวลชน และวารสารศาสตร์ ไม่น้อยกว่า

1: 25

1.1.12 อัตรากิจบริการ ไม่น้อยกว่า 1 : 25

1.1.13 นิตินิตศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 1 : 50

อัตราส่วนอาจารย์ประจำต่อนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาที่ไม่สูงกว่าระดับปริญญาโท ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหรือแนวทางการเปิดดำเนินการระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชานั้น ๆ

และอาจารย์ประจำ 1 คน ควรมีภาระงานสอนไม่เกิน 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และไม่ควรมากกว่า 3 รายวิชาต่อภาคการศึกษา ทั้งภาคปกติและภาคสมทบ

1.2 ต้องมีอัตราส่วนทั้งอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ รวมกันต่อนักศึกษาทั้งหมดของวิทยาลัย ไม่น้อยกว่า 1 : 10

1.3 ต้องมีอัตราส่วนคุณวุฒิของอาจารย์ประจำ ปริญญาเอก และปริญญาโท รวมกันแล้วเกินกว่ากึ่งหนึ่งของอาจารย์ทั้งหมด หรือมีตำแหน่งทางวิชาการที่เทียบเท่ากันได้

2. ด้านห้องสมุด

ห้องสมุดนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง จึงได้มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับห้องสมุด พอสรุปได้ดังนี้

2.1 ต้องมีห้องสมุดเป็นเอกเทศและกว้างขวาง มีจำนวนที่นั่งในห้องสมุดคิดเป็นร้อยละ 20 ของจำนวนนักศึกษาที่รับเข้าศึกษา

2.2 ต้องมีหนังสือและวารสารเป็นประเภทที่สัมพันธ์กับสาขาวิชาที่สอนเป็นส่วนใหญ่ และมีหนังสือ จำนวน 30 เล่ม ต่อนักศึกษา 1 คน

2.3 ต้องมีอุปกรณ์ประจำห้องสมุดอย่างเพียงพอ

3. ด้านอุปกรณ์การศึกษา

ต้องมีอุปกรณ์การสอนทั่วไป ประจำห้องบรรยาย ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ พร้อมทั้งอุปกรณ์พื้นฐานสำหรับการสอนแต่ละสาขาวิชาครบถ้วนตามหลักสูตรการเรียนการสอนและเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาเข้าเรียนแต่ละครั้ง

4. ด้านที่ดิน

ที่ดินต้องโอนเป็นกรรมสิทธิ์ของวิทยาลัย และต้องมีจำนวนที่ดินตามสาขาวิชาที่เปิดสอน ดังนี้

4.1 สาขาวิชาที่ไม่มีห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ หรือ โรงฝึกงาน ต้องมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 6 ไร่

4.2 สาขาวิชาที่ต้องมีห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ หรือ โรงฝึกงาน ต้องมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 8 ไร่

4.3 สาขาวิชาเกษตรกรรมที่ต้องมีที่ดินสำหรับฝึกงาน ต้องมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 158 ไร่

หากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใด เปิดสอนหลายสาขาวิชารวมอยู่ในสถาบันเดียวกัน ต้องมีที่ดินตามสาขาวิชาที่กำหนดเนื้อที่ไว้มากที่สุด

5. ด้านอาคาร

อาคารสถานที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยในการจัดการเรียนการสอน จึงได้มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับอาคารสถานที่ พอสรุปได้ดังนี้

5.1 สร้างอาคารเรียนเนืองพอกับจำนวนนักศึกษาสูงสุดที่จะรับ อาคารเรียนต้องมีส่วนประกอบต่าง ๆ เพื่อให้จัดการศึกษาตามสาขาวิชาที่ระบุไว้ เช่น มีห้องบรรยาย ห้องสัมมนา ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา เป็นต้น และต้องเป็นอาคารตึกเท่านั้น

5.2 เกณฑ์มาตรฐานของพื้นที่ใช้สอยในอาคาร กำหนดไว้ดังนี้

5.2.1 ห้องเรียนและสัมมนา

ต้องมีพื้นที่เฉลี่ย 1.0-1.8 ตารางเมตรต่อคน

5.2.2 ห้องปฏิบัติการศิลปะและห้องเขียนแบบ

ต้องมีพื้นที่เฉลี่ย 3.5 ตารางเมตรต่อคน

5.2.3 ห้องปฏิบัติการทางภาษา

ต้องมีพื้นที่เฉลี่ย 3.5 ตารางเมตรต่อคน

- 5.2.4 ห้องปฏิบัติการสถิติหรือนิมฟ์ติด
ต้องมีพื้นที่เฉลี่ย 3-3.5 ตารางเมตรต่อคน
- 5.2.5 โรงฝึกงาน
ต้องมีพื้นที่เฉลี่ย 7.5-15 ตารางเมตรต่อคน
- 5.2.6 ห้องปฏิบัติการวิจัยวิทยาศาสตร์สำหรับนักวิจัย
ต้องมีพื้นที่เฉลี่ย 10 ตารางเมตรต่อคน
- 5.2.7 ห้องปฏิบัติการวิจัยสังคมศาสตร์
ต้องมีพื้นที่เฉลี่ย 5 ตารางเมตรต่อคน
- 5.2.8 ห้องทำงานผู้บริหารสถาบันหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูง
ต้องมีพื้นที่เฉลี่ย 25 ตารางเมตรต่อคน
- 5.2.9 ห้องทำงานอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่
ต้องมีพื้นที่เฉลี่ย 9 ตารางเมตรต่อคน
- 5.2.10 ห้องปฏิบัติการสอนวิทยาศาสตร์พื้นฐาน
ต้องมีพื้นที่เฉลี่ย 3-3.5 ตารางเมตรต่อคน
- 5.2.11 ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์
ต้องมีพื้นที่เฉลี่ย 3.5 ตารางเมตรต่อคน
- 5.2.12 ห้องปฏิบัติการสอนวิทยาศาสตร์ระดับสูง
ต้องมีพื้นที่เฉลี่ย 5 ตารางเมตรต่อคน
- 5.2.13. โรงอาหารนักศึกษา

ต้องมีพื้นที่เฉลี่ย ๑.75 ตารางเมตรต่อคน

ห้องปฏิบัติการในระดับบัณฑิตศึกษาที่ไม่สูงกว่าระดับปริญญาโท

ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการพิจารณาการขอเปิดดำเนินการหลักสูตร และการรับรอง
มาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำนายแนวโน้ม จำนวนนักศึกษาของสถาบัน
อุดมศึกษาเอกชน

ข้อมูลนักศึกษาที่ใช้ในงานวิจัยส่วนนี้ เป็นข้อมูลจำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในปีการศึกษาต่าง ๆ โดยข้อมูลเหล่านี้ได้เก็บรวบรวมในลักษณะของข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series) ซึ่งหมายถึง ปรากฏการณ์ของข้อมูลหนึ่งซึ่งแสดงลักษณะการเคลื่อนไหวหรือการเปลี่ยนแปลง (Movement or Variation) ในระยะเวลาที่ต่อเนื่องกัน ที่กำหนดให้ ปกติระยะเวลาที่กำหนดมักเท่ากันเช่น รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน รายไตรมาส รายปี เป็นต้น (กานพล พัวพาณิชย์ 2529: 211)

อนุกรมเวลา (Time series) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้ (วิรัช พานิชวงค์ 2530: 114-117)

1. แนวโน้ม (T) คือ การเคลื่อนตัว (moving) ของข้อมูลอนุกรมเวลาในระยะยาว โดยแสดงถึงทิศทางที่อนุกรมเวลาชุดนั้นมุ่งไปสู่

2. การแปรผันตามฤดูกาล (S) หมายถึง การเคลื่อนไหวหรือการเปลี่ยนแปลงขึ้น ๆ ลง ๆ ของข้อมูลอนุกรมเวลาที่เกิดซ้ำ ๆ กันภายในช่วงเวลาที่คงที่ของหนึ่งปีจนเป็นแบบแผนในช่วงเวลาเดียวกัน

3. การแปรผันตามวัฏจักร (C) หมายถึง การเคลื่อนไหวหรือการเปลี่ยนแปลงขึ้น ๆ ลง ๆ คล้ายลูกคลื่นของข้อมูลอนุกรมเวลา ในช่วงเวลามากกว่าหนึ่งหรือสองปี ทั้งนี้เกิดจากสถานการณ์ทั่วไป

4. การแปรผันแบบผิดปกติ (I) คือ การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลอนุกรมเวลาที่เกิดจากปัจจัยหรือสาเหตุที่ไม่สามารถคาดคะเนได้ล่วงหน้า

การศึกษาข้อมูลอนุกรมเวลา เป็นการศึกษาแนวโน้มของการเคลื่อนตัวของข้อมูลอนุกรมเวลาในระยะยาว เพื่อทายถึงรูปแบบการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงระยะเวลาสุดท้ายของข้อมูลที่รวบรวมได้ในปัจจุบัน และเพื่อพยากรณ์ตัวแปรอนุกรมเวลาหรือเหตุการณ์ในอนาคต ซึ่งเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจและวางแผนในอนาคต (วิรัช พานิชวงค์ 2530: 113)

เทคนิคการพยากรณ์ในอนาคตที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเทคนิคการพยากรณ์เชิงสถิติ (Statistical Forecasting Technique) ซึ่งเป็นการพยากรณ์เชิงปริมาณที่

เรียกว่า อนุกรมเวลาแบบ Box & Jenkins เหตุผลที่เลือกใช้อนุกรมเวลาแบบนี้เพราะ

1. มีข้อมูลเฉพาะจำนวนนักศึกษาที่จะนำมาพยากรณ์ ไม่มีข้อมูลอื่น ๆ ประกอบ
2. การพยากรณ์ด้วยวิธีอื่น ๆ จำเป็นต้องกำหนดรูปแบบของความสัมพันธ์ขึ้นก่อน จึงจะทำการวิเคราะห์ต่อไปได้ ในขณะที่วิธี Box & Jenkins ไม่ต้องกำหนดรูปแบบตายตัวขึ้นก่อนทำการวิเคราะห์ ในระหว่างการวิเคราะห์รูปแบบจะถูกกำหนดขึ้นมาเอง (วิจิต หล่อจิระชูณหกุล 2524: 10-11)

ขั้นตอนของวิธี Box & Jenkins สรุปได้ดังนี้ (วิจิต หล่อจิระชูณหกุล 2524: 11)

1. วิเคราะห์สหสัมพันธ์ในตัวเอง (Autocorrelation) และสหสัมพันธ์ในตัวเองบางส่วน (Partial Autocorrelation) ของข้อมูลในอนุกรมเวลา และผลต่างของข้อมูล

2. ใช้ผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 ในการเลือกตัวแบบพยากรณ์

3. ประเมินค่าของพารามิเตอร์ในตัวแบบ และตรวจสอบความถูกต้องของตัวแบบ

4. ถ้าผลการตรวจสอบปรากฏว่า ตัวแบบไม่มีความเหมาะสม ผู้วิเคราะห์จะต้องกลับไปขั้นตอนที่ 2 โดยเลือกตัวแบบพยากรณ์ใหม่ โดยอาศัยผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 และการตรวจสอบในขั้นตอนที่ 3 แล้วทำซ้ำขั้นตอนที่ 3 ใหม่ ถ้าผลการตรวจสอบปรากฏว่า มีความเหมาะสมในตัวแบบ ตัวแบบนี้ก็จะนำไปใช้ในการพยากรณ์

จากขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า สหสัมพันธ์ในตัวเองมีความสำคัญต่อวิธีการของ Box & Jenkins เป็นอย่างมาก สหสัมพันธ์ในตัวเองเป็นมาตรการวัดความสัมพันธ์ในค่าของข้อมูลที่เกิดขึ้น ณ เวลาต่าง ๆ ซึ่งจะบ่งถึงโครงสร้างของข้อมูล และลักษณะการเปลี่ยนแปลงในข้อมูล ในกรณีที่ข้อมูลเป็นข้อมูลสุ่มอย่างสมบูรณ์ (Completely random) สหสัมพันธ์จะมีค่าเท่ากับศูนย์หมด ($S = 0$) แต่ถ้าข้อมูลมีลักษณะที่เป็นฤดูกาลหรือวัฏจักร สหสัมพันธ์จะมีค่าสูง ($S = 0$) ดังนั้นเมื่อคำนวณสหสัมพันธ์ในตัวเองของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จะทำให้ทราบถึงโครงสร้างของข้อมูล ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากในการเลือกตัวแบบพยากรณ์

ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวแบบในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ARIMA (p, d, q) (Auto Regressive Integrated Moving Process of Order p, d, q) เพราะเป็นเทคนิคที่ใช้ได้ผลดี เนื่องจาก ตัวแบบ (model) นี้ ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือ สามารถปรับค่าที่ non-stationary เป็น stationary ได้ เทคนิคการทำนายพิจารณาจากการหาค่าความผิดพลาดต่ำสุด (least square error) หรือค่าความคลาดเคลื่อนกำลังสองโดยเฉลี่ย (Mean square error: MSE) ที่ต่ำสุด ประกอบกับการดู stability ของค่าที่เปลี่ยนแปลงแต่ละจุด เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือของการพยากรณ์สูงสุด

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$Y_t = \sum_{i=1}^p a_i Y_{t-i} + \sum_{j=1}^q b_j w_{t-j}$$

(AR) (MA)

ผลของกระบวนการที่ใช้สูตรนี้ difference technique จะ integrate AR และ MA เข้าด้วยกัน เพื่อให้ข้อมูล stationary

กำหนดให้ S คือ seasonal period

s คือ nonseasonal period

D, d คือ ค่าความแตกต่าง (number of difference) ที่ทำให้ data คงที่

P, p คือ order of auto-regressive (AR)

Q, q คือ order of moving average (error-terms) part (MA)

การประมาณค่าแนวโน้มระยะยาว (Secular Trend)

จุดมุ่งหมายของการประมาณค่าแนวโน้มมีหลายประการ ได้แก่ เพื่อพรรณาประวัติศาสตร์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบอื่นที่ไม่ใช่ค่าแนวโน้มในอนุกรมเวลา และเพื่อพยากรณ์อนาคต (วีรัชช นานิชวงศ์ 2530: 119)

วิธีการทางสถิติที่ใช้ในการประมาณค่าแนวโน้มระยะยาว มีหลายวิธีคือ (เอกลีสิทธิ์ อธิริยานุกูล 2525: 209-225)

1. วิธีวาดด้วยมืออย่างอิสระ (Free hand drawing method)
2. วิธีหาค่าเฉลี่ยจากการแบ่งข้อมูลออกเป็นสองส่วน (Semi-average methods)
3. วิธีหาค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ (The method of moving average)
4. วิธียกกำลังสองน้อยที่สุด (Least-squares methods)

ในการวิจัยนี้ ประมาณค่าแนวโน้มระยะยาวโดยใช้วิธียกกำลังสองน้อยที่สุด เนื่องจากเป็นวิธีที่สามารถกำจัดความแปรปรวนของข้อมูลแบบผิดปกติออกไปได้ เส้นแนวโน้มระยะยาวที่คำนวณได้ สามารถเป็นตัวแทนของข้อมูลทั้งหมด และนำไปหาค่าประมาณของแต่ละปีได้ (อภิสิทธิ์ อีสริยานุกูล 2525: 226) นอกจากนี้แล้ว วิธีนี้ยังเป็นวิธีมาตรฐานในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของประชากรที่มีคุณสมบัติที่ไม่ล่าเอียง เพราะมีความแปรปรวนน้อยที่สุดในกลุ่มค่าประมาณที่ไม่ล่าเอียงด้วยกัน (ชิตชนก เริงเชาว์ 2531: 1)

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$Y^* = a + bT$$

โดยที่

$$\sum T^2 \sum Y - \sum T \sum TY$$

a =

$$\frac{\sum TY - \sum T \sum Y}{n \sum T^2 - (\sum T)^2}$$

$$\frac{\sum TY - \sum T \sum Y}{n \sum T^2 - (\sum T)^2}$$

b =

$$\frac{\sum TY - \sum T \sum Y}{n \sum T^2 - (\sum T)^2}$$

การพยากรณ์ข้อมูลในอนาคตโดยวิธีใดก็ตาม จะเป็นจริงมากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับข้อสมมติ (assumption) ที่ว่า ผลกระทบต่อสิ่งที่พยากรณ์ในอนาคต ยังคงมีลักษณะเดิมเหมือนในอดีตที่ผ่านมา (วิรัช หล่อจิระชูณหกุล 2524: 176) และควรเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ระยะเวลายาวที่สุดเท่าที่จะหาข้อมูลได้ เนื่องจากเส้นแนวโน้มจะไม่ได้ถูกกระทบจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ถ้าหากระยะเวลาลั้นไป เส้นแนวโน้มจะถูกกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ (อภิสิทธิ์ อีสริยานุกูล 2525: 206)

7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 ด้านหลักสูตรและสาขาวิชา

ในปี พ.ศ. 2523 กุญชรี คำชาย ได้ศึกษาและวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของวิทยาลัยเอกชนในการพัฒนาประเทศ โดยทำการศึกษาศถาบันอุดมศึกษาเอกชน 11 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมุ่งที่จะสนองความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะความต้องการด้านตลาดแรงงาน

จากรายงานสภาพการจัดและการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ 2531: ส-4) พบว่า สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เปิดการเรียนการสอนในสาขาวิชาบริหารธุรกิจมากที่สุด คือ เปิดสอนทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน รวม 25 แห่ง รองลงมาคือ สังคม-พฤติกรรมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ คณิตศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์ และวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยเปิดสอน 15-17 แห่ง ในกลุ่มสาขาวิชาที่เอกชนเปิดสอนมากเป็นพิเศษ คือ สาขาวิชาบริหารธุรกิจและพาณิชย์การ ซึ่งเอกชนเปิดสอนถึง 17 แห่ง ในขณะที่สถาบันของรัฐเปิดสอน 8 แห่ง สำหรับกลุ่มสาขาวิชาสังคมพฤติกรรมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ สถาบันในภาครัฐเปิดสอน 17 แห่ง และภาคเอกชนเปิดสอน 16 แห่ง

7.2 ด้านนักศึกษา

ในปี พ.ศ. 2529 ประยูร ศรีลิขชนกุล ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลของการวิจัยทำให้ทราบถึงลักษณะของนักศึกษาว่า

นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2526 ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นนักศึกษาหญิงมากกว่านักศึกษาชาย โดยมีอายุระหว่าง 22-25 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิทยาศาสตร์จากโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00-2.99) นักศึกษาส่วนใหญ่มีบิดามารดาเป็นผู้ประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจ ระดับรายได้ของครอบครัวเดือนละมากกว่า 10,000 บาท บิดาและมารดาเป็นผู้อุปการะในเรื่อง

ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยครอบครัวละ 7 คน ภูมิสำเนาส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง นักศึกษาส่วนใหญ่เคยผ่านการสอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐมาแล้ว และผู้ที่ให้เหตุผลที่เลือกศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนว่าเป็นเพราะสอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐไม่ได้ มีจำนวนถึงร้อยละ 45.2

จากรายงานสภาพการจัดและการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2531: ส-4) กล่าวว่า ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 6.0 ต่อปี สำหรับในปี 2530 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพิ่มขึ้นจากปี 2529 ถึงร้อยละ 45 ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการขยายการรับนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา 4 แห่งที่ปรับฐานะขึ้นมาเป็นมหาวิทยาลัย และพบว่า รายได้ของบิดามารดาของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยโดยเฉลี่ย สูงกว่ารายได้ของคนไทยโดยทั่วไป โดยบิดามารดาของนักศึกษามหาวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจมีรายได้เฉลี่ยสูงสุด คือ 21,961 บาทต่อเดือน ส่วนบิดามารดาของนักศึกษามหาวิทยาลัยแสงธรรม มีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 5,242 บาทต่อเดือน สำหรับด้านอาชีพของบิดามารดา นั้น ร้อยละ 52 มีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 22 รับราชการ และร้อยละ 11 มีอาชีพเกษตรกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2531: ส-8)

ในปี พ.ศ. 2528 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ค่าใช้จ่ายและการลงทุนในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชน ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงลักษณะของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าชาย เข้าศึกษาในสถาบันนั้น ๆ เป็นครั้งแรก นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีงานทำในระหว่างการเรียน และนักศึกษาที่อยู่ในภาคเดียวกันกับมหาวิทยาลัยมีสัดส่วนสูงกว่านักศึกษาจากภาคอื่น ๆ ในสถาบันเกือบทุกแห่งจะมีนักศึกษาจากกรุงเทพฯ มากเกินควร แสดงให้เห็นถึงโอกาสทางการเรียนที่ดีกว่าของคนในเมืองหลวง นักศึกษาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่าคนอื่น ๆ บิดามารดามีรายได้โดยเฉลี่ยสูงกว่าครอบครัวคนไทยทั่วไป ส่วนใหญ่มักมีอาชีพเป็นพ่อค้า หรือข้าราชการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า นักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีจำนวนเพิ่มขึ้น รายได้ของบิดามารดาโดยเฉลี่ยสูงกว่ารายได้ของคนไทยโดยทั่วไป บิดามารดาเป็นผู้อุปการะในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ภูมิลาเนาส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับปานกลาง และส่วนใหญ่บิดามารดามีอาชีพค้าขาย

7.3 ด้านนักศึกษาที่ออกก่อนจบการศึกษา

ในปี พ.ศ. 2512 วาสนา คำคุณ (2512: ก-ค) ได้ทำการวิจัยเรื่องประสิทธิผลทางการศึกษา ของสถาบันฝึกหัดครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รุ่นปีการศึกษา 2508-2510 พบว่า มีนักศึกษาออกกลางคัน 8.70 เปอร์เซ็นต์ เรีไซท์ประสิทธิภาพเท่ากับ 0.92 เรีไซท์ความสูญเสียเท่ากับ 0.09 ค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องเสียไปเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นและออกกลางคัน 3,997,700 บาท

ในปี พ.ศ. 2517 สุกิจ สุวานิช (2517: ข) ได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะการสูญเสียทางการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รุ่นปีการศึกษา 2512-2514 พบว่ามีนักศึกษาออกกลางคัน ร้อยละ 8.31 การศึกษาในระดับประกาศนียบัตรของวิทยาลัยครูทุกแห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสูญเสียในลักษณะการเรียนซ้ำกว่ากำหนด และลักษณะการออกกลางคัน รัฐต้องเสียเงินในการเรียนซ้ำกว่ากำหนดและออกกลางคัน รวมเป็นเงิน 6,476,796 บาท

ในปี พ.ศ. 2525 ไพศาล กมลฉ่ำ (2525: ง-จ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสูญเสียทางการศึกษาของวิทยาลัยครูภาคตะวันตก โดยศึกษาจากนักศึกษาภาคปกติที่เข้าศึกษาระหว่างปี 2518-2522 พบว่า ค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดที่รัฐต้องสูญเสียไปเนื่องจากการเรียนซ้ำกว่ากำหนดและออกกลางคัน รุ่น 2518 ถึง 2522 ในวิทยาลัยครูภาคตะวันตก เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 34,631,530.03 บาท

ในปี พ.ศ. 2519 เรือง เจริญผล (2519: 9-18) ได้รายงานเกี่ยวกับความสูญเสียทางการศึกษา ในการสัมมนาเรื่อง การใช้ทรัพยากรทางการศึกษา ว่า ระหว่างปี 2514-2516 นักเรียนอาชีวศึกษาระดับมัธยมศึกษา วิชาชั้นสูง และฝึกหัดครูมีนักเรียนตกซ้ำชั้นและออกกลางคันประมาณ ร้อยละ 6.0, 9.0 และ 4.0 ต่อปี

ตามลำดับ และมีความสูญเปล่าสูงมาก คือ ประมาณ 29,410,460 บาท ในปี 2516

ในปี พ.ศ. 2519-2520 วราภรณ์ บวรศิริ และทองอินทร์ วงศ์โสธร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522: 803-804) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิจัยระบบอุดมศึกษา จากผลงานการวิจัยดังกล่าวส่วนหนึ่ง พบว่า ประสิทธิภาพของระบบในการวิจัยนี้ ประสิทธิภาพ หมายถึง การได้รับผลผลิตจำนวนสูงสุด เมื่อเทียบกับการใช้ทรัพยากรและเวลาที่ใช้อันจำกัด ประสิทธิภาพในการสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐนั้น ประสิทธิภาพในการสอนแตกต่างกันไปตามสถาบันและสาขาวิชา ร้อยละของผู้สำเร็จในสาขาวิชาแพทยศาสตร์นับได้ว่าสูงกว่าสาขาวิชาอื่น แต่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และสถาปัตยกรรมศาสตร์ มีอัตราการตกซ้ำชั้นและออกกลางคันสูงมากกว่าสาขาวิชาอื่น ๆ ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อัตราการจบล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดในหลักสูตร มีอัตราสูงถึงร้อยละ 44 ในสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ยกเว้นกรณีของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ และสถาปัตยกรรมศาสตร์ของทุกมหาวิทยาลัย มีการจบช้ากว่าที่กำหนดในหลักสูตรมาก และในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มีอัตราของนักศึกษาออกกลางคันสูงในวิทยาลัยของรัฐอัตราการออกกลางคันแตกต่างกัน สำหรับวิทยาลัยครูที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีอัตราการออกกลางคันในระดับ ป.กศ. และ ป.กศ. สูง ใน พ.ศ. 2508, 2509 และ 2510 ประมาณร้อยละ 10.2, 9.7 และ 6.3 ตามลำดับ ถ้าหากพิจารณาเฉพาะระดับ ป.กศ. สูงแล้ว อัตราการออกกลางคันมีอัตราต่ำมาก คือ ร้อยละ 1.1, 1.4 และ 1.2 ตามลำดับ ในด้านวิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษานั้น จากการศึกษ้อัตราการออกกลางคันทั่วเฉลี่ยของห้าวิทยาลัย ปรากฏว่า คิดเป็นร้อยละ 12, 13 และ 14 ตามลำดับ ใน พ.ศ. 2508, 2509 และ 2510 สำหรับวิทยาลัยเอกชน โดยทั่วไปแล้วจะมีอัตราการออกกลางคันสูงในระหว่างปีแรกของการศึกษา อัตราการออกกลางคันแตกต่างกันไปในแต่ละวิทยาลัย ในวิทยาลัยเอกชนบางแห่งมีอัตราการออกกลางคันในปีแรกของช่วงระยะเวลา 4 ปี ค่อนข้างต่ำ ตั้งแต่ร้อยละ 0.1 ถึงร้อยละ 4.4 แต่ในวิทยาลัยเอกชนแห่งอื่นอัตราค่อนข้างสูง จากร้อยละ 11 ถึงร้อยละ 31

ในปี พ.ศ. 2518 วรณี สัตยวิวัฒน์ (2518: ก) ได้ทำการวิจัย เรื่องการบ่งชี้ลักษณะความสูญเสียทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล โดยแยกให้เห็นว่า ความสูญเสียดังกล่าวอยู่ในรูปของการเรียนช้ากว่ากำหนด หรือออกกลางคันหรือทั้งสอง ลักษณะ และรัฐต้องสูญเสียเงินเนื่องจากนักศึกษาคณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ และสาธาณสุขศาสตร์ และคณะพยาบาลศาสตร์ รุ่นปีการศึกษา 2508-2510 เรียนช้ากว่ากำหนดและออกกลางคัน รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 3,440,416 บาท และรัฐต้องสูญเสียเงินเนื่องจากนักศึกษาแพทย์ (หลักสูตรปริคสิณิกและคลินิก) คณะแพทย-ศาสตร์ ศิริราชพยาบาล เรียนช้ากว่ากำหนดและออกกลางคัน 3 รุ่น (2510-2512) รวมเป็นเงิน 3,465,756 บาท

ในปี พ.ศ. 2520 เสาวนีย์ ดิลวัฒน์ (2520: ข-ค) ได้ทำการวิจัย เรื่อง โอกาสสำเร็จการศึกษาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีภูมิหลังต่างกัน : การเปรียบเทียบ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วย นิสิตคณะต่าง ๆ ในจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยที่เข้าศึกษาในรุ่นปีการศึกษา 2509-2511 จำนวน 792 คน พบว่า นิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีโอกาสสำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลา สำเร็จการศึกษาหลัง กำหนดเวลา และออกกลางคันเป็น .60, .28 และ .12 ตามลำดับ

ในปี พ.ศ. 2521 วัชรวิ บูรณสิงห์ (2521: ค-ง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพทางการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ของนิสิตที่เข้าเรียนรุ่นปีการศึกษา 2502-2504 พบว่า นิสิตสอบตกซ้ำชั้นและออกก่อนสำเร็จการศึกษามีจำนวนสูงมากในชั้นปี ที่ 1-2 ประมาณ 35-40 เปอร์เซ็นต์ ประสิทธิภาพทางด้านการศึกษาของนิสิตปริญญาตรี เท่ากับ 0.89 เรายุทธความสูญเสียเท่ากับ 1.6 รวมค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องสูญเสีย 3 รุ่น เท่ากับ 29,657,994 บาท

ในปี พ.ศ. 2521 ผ่องใส แนนาค (2521: ง-จ) ได้ทำการวิจัย เรื่องประสิทธิภาพและความสูญเสียทางการศึกษาของวิทยาลัยเอกชน (ศึกษาเฉพาะกรณี วิทยาลัยการการค้า) ใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาเฉพาะรุ่นที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2515 และ 2516 ทั้ง 3 คณะวิชา คือ คณะวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิชานัญชี และคณะวิชา เศรษฐศาสตร์ พบว่า เรายุทธความสูญเสียเฉลี่ยของรุ่นปีการศึกษา 2516 เมื่อเทียบกับรุ่น 2515 มีแนวโน้มลดลงจาก 0.272 เป็น 0.179 คณะวิชานัญชีมีเรายุทธความสูญเสีย

ลดลงจาก ๐.289 เป็น ๐.151 คณะวิชาเศรษฐศาสตร์ มีเรโซความสูญเปล่าลดลงจาก ๐.268 เป็น ๐.130 คณะวิชาบริหารธุรกิจ มีเรโซความสูญเปล่าเพิ่มขึ้น คือ เพิ่มจาก ๐.259 เป็น ๐.272

ในปี พ.ศ. 2523 พรพรรณ รักษามาตย์ (2523: ง-จ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพและความสูญเปล่าของนักศึกษาคณะวิชาการบัญชีในวิทยาลัยเอกชน โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพและความสูญเปล่าทางการศึกษาของนักศึกษา คณะวิชาการบัญชี ในวิทยาลัยการค้า วิทยาลัยกรุงเทพ และวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตเฉพาะรุ่นที่เข้าศึกษาในปี 2518 และ 2519 เป็นจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 1,293 คน ผลการวิจัยพบว่า เรโซประสิทธิภาพเฉลี่ยของรุ่นปีการศึกษา 2518 เมื่อเทียบกับรุ่น 2519 เพิ่มขึ้นจาก ๐.961 เป็น ๐.985 เรโซความสูญเปล่าเฉลี่ยของรุ่น 2518 เมื่อเทียบกับรุ่น 2519 เพิ่มขึ้นจาก ๐.363 เป็น ๐.403 และนักศึกษาคณะวิชาการบัญชีทั้ง 3 วิทยาลัย ใช้เวลาศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดหรือต้องออกกลางคัน ทำให้ผู้ปกครองต้องเสียเงินในการศึกษาในวิทยาลัยโดยเฉลี่ยต่อคนต่อปี ดังนี้ วิทยาลัยการค้าเท่ากับ 4,166 บาท วิทยาลัยกรุงเทพเท่ากับ 5,038 บาท และวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตเท่ากับ 3,187 บาท และการที่นักศึกษาออกกลางคัน ทำให้วิทยาลัยขาดรายได้สุทธิจากนักศึกษาต่อคนต่อปี คือ วิทยาลัยการค้า 950 บาท วิทยาลัยกรุงเทพ 1,532 บาท และวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 778 บาท

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ความสูญเปล่าทางการศึกษาเกิดจากการจบการศึกษาช้ากว่ากำหนด และการออกกลางคัน ซึ่งอัตราการออกกลางคันของนักศึกษามีความแตกต่างกันไปในแต่ละระดับ และประเภทของสถาบันการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษามีอัตราการออกกลางคันของนักศึกษาอยู่ระหว่างร้อยละ 6.0 ถึงร้อยละ 14 วิทยาลัยครู มีอัตราการออกกลางคันของนักศึกษาอยู่ระหว่างร้อยละ 1.1 ถึงร้อยละ 8.7 มหาวิทยาลัยของรัฐ มีอัตราการออกกลางคันของนักศึกษาอยู่ระหว่างร้อยละ 12 ถึงร้อยละ 40 วิทยาลัยเอกชนมีเรโซความสูญเปล่า ประมาณ ๐.151 ถึง ๐.403 การสูญเปล่าทางการศึกษานี้ก่อให้เกิดความสูญเสียทรัพยากรในด้านต่าง ๆ และเกิดการสูญเสียค่าใช้จ่ายโดยไม่ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า ทั้งในส่วนของนักศึกษา ผู้ปกครอง สถาบัน และรัฐบาลเป็นอย่างมาก

7.4 ค่านับจิต

ในปี พ.ศ. 2527 วิไลพร ธรรมนิยมอินทร์ และคณะ ได้ทำการวิจัย เรื่องการติดตามผลนับจิตวิทยาลัยการค้า จากผลการวิจัย พบว่า นับจิตของวิทยาลัยการค้า ได้งานทำในหน่วยงานธุรกิจเอกชนมากกว่าหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่น ๆ สาเหตุที่ได้งานทำส่วนใหญ่ นับจิตสอบเข้าทำงานได้ด้วยตนเอง แต่ก็มีจำนวนร้อยละที่ไม่แตกต่างจากนับจิตที่ได้งานทำ เพราะมีผู้อื่นช่วยเหลือมากนัก นับจิตวิทยาลัยการค้าทำงานไม่ตรงวิชาชีพ มีจำนวนพอ ๆ กับนับจิตที่ทำงานตรงวิชาชีพ แต่ถ้าเปรียบเทียบระหว่างคณะ พบว่านับจิตคณะบัญชีได้งานตรงวิชาชีพมากกว่านับจิตคณะบริหารและนับจิตคณะเศรษฐศาสตร์ นับจิตชายมีโอกาสได้งานทำมากกว่านับจิตหญิง แต่มีเปอร์เซ็นต์ไม่แตกต่างกันมากนัก นับจิตคณะบัญชีมีโอกาสได้งานทำมากกว่านับจิตคณะบริหาร และนับจิตเศรษฐศาสตร์มีโอกาสได้งานทำน้อยกว่านับจิตคณะอื่น ๆ นับจิตที่ทำงานในสถาบันการเงินบางแห่งมีปัญหาเรื่องเงินเดือนที่ได้รับต่ำกว่านับจิตที่จบจากมหาวิทยาลัยของรัฐ การเปลี่ยนงานของนับจิตวิทยาลัยการค้า มีเปอร์เซ็นต์ค่อนข้างสูง ถ้าไม่รวมนับจิตที่จบปีการศึกษา 2525 แล้ว นับจิตที่ยังว่างงาน มีเปอร์เซ็นต์น้อยมากและสาเหตุของการว่างงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับคุณภาพนับจิต แต่นับจิตส่วนใหญ่ที่ว่างงานเพราะกำลังศึกษาต่อ สาเหตุรองลงมาคือการหางานและเงินเดือนที่ต้องการไม่ได้ นับจิตที่ยังว่างงานส่วนใหญ่ต้องการเงินเดือนตามที่ราชการกำหนดหรือสูงกว่าและประมาณ 1 ใน 3 ของนับจิตที่ว่างงานเคยทำงานมาก่อน การไม่ทราบแหล่งที่รับสมัครงานเป็นปัญหาหนึ่งของการหางานทำ และนับจิตส่วนใหญ่ต้องการให้ทางวิทยาลัยช่วยในเรื่องนี้

ในปี พ.ศ. 2528 เลิศนร ภาระสกุล ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะการทำงานของนับจิตวิทยาลัยธุรกิจนับจิตย์ในช่วงปี พ.ศ. 2521-2527 ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการศึกษาสภาวะการทำงานของนับจิตจากมหาวิทยาลัยธุรกิจนับจิตย์ 6 รุ่น คือ รุ่นที่ 7 ซึ่งสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2522 ถึงรุ่นที่ 12 ซึ่งสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2527 จากผลการวิจัยพบว่า นับจิตส่วนใหญ่จากทุกคณะและสาขาวิชามีงานทำแล้ว นับจิตสาขาการเงินและการตลาด มีอัตราส่วนร้อยละของผู้ที่มีงานทำสูงกว่านับจิตจากภาษาและคณะอื่นทั้งหมด และมีอัตราส่วนร้อยละของผู้ว่างงานต่ำที่สุด นับจิตสาขาเศรษฐศาสตร์ มีอัตราส่วนร้อยละของผู้มีงานทำต่ำกว่าคณะอื่นทั้งหมด และมีผู้ที่ว่างงานอยู่ในอัตราส่วนร้อยละค่อนข้างสูง

บัณฑิตที่จบในรุ่นแรกจะมีอัตราส่วนร้อยละของผู้มีงานทำสูงกว่าบัณฑิตที่เพิ่งจบ บัณฑิตที่เคยเป็น นักศึกษาภาคค่ำ จะมีอัตราส่วนร้อยละของผู้ที่มีงานทำแล้วสูงกว่าบัณฑิตที่เคยเป็นนักศึกษาภาค ปกติ บัณฑิตที่มีผลการเรียนดีจะมีอัตราส่วนร้อยละของผู้ที่มีงานทำแล้วสูงกว่าบัณฑิตที่มีผลการ เรียนค่อนข้างอ่อน ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดสภาวะการทำงานของบัณฑิต คือ สถานภาพการเป็นนักศึกษา การมีงานทำอยู่ก่อนแล้วในระหว่างการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่สุดของการกำหนดสภาวะการทำงานในปัจจุบัน บัณฑิตสาขาการตลาดมีผู้ดำรงตำแหน่ง กรรมการผู้จัดการและผู้จัดการมากที่สุด บัญชีบัณฑิตมีตำแหน่งเป็นนักวิชาการทางการเงิน และการบัญชีมากที่สุด บัณฑิตสาขาการเงินไม่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าฝ่าย หัวหน้าแผนกมาก ที่สุด เศรษฐศาสตร์บัณฑิตส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นพนักงาน เจ้าหน้าที่ธุรการ และเสมียน มากที่สุด ลักษณะงานของบัณฑิตส่วนใหญ่เกือบทุกคณะและสาขาวิชาจะเป็นงานทางด้านบัญชี ยกเว้นนิติศาสตร์บัณฑิต ซึ่งส่วนใหญ่จะทำงานทางด้านกฎหมายและการสืบสวน สอบสวน บัณฑิตหญิงจะทำงานทางด้านบัญชี ธุรการ และสารบรรณมากกว่าบัณฑิตชาย ซึ่งส่วนใหญ่จะ ทำงานทางด้าน การวิเคราะห์ข้อมูล วิจัยและสถิติมากกว่าบัณฑิตหญิง รายได้ของบัณฑิตส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 3,500-5,000 บาทต่อเดือน รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่า 3,500 บาทต่อเดือน ผู้ที่มีรายได้เกินกว่า 5,000 บาทต่อเดือนขึ้นไปมีอยู่น้อยกว่าสองกลุ่มแรก ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดรายได้ของบัณฑิตที่สำคัญที่สุด คือ อายุ บัณฑิตที่อยู่ในกลุ่มอายุสูงจะมีผู้ที่มี รายได้สูงในอัตราส่วนร้อยละสูงกว่าบัณฑิตในกลุ่มอายุน้อย รองลงมา จากอายุพบว่า ผล การศึกษาเป็นตัวกำหนดระดับรายได้ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง บัณฑิตที่มีผลการเรียนดี มี แนวโน้มที่จะได้รับเงินเดือนสูงกว่าบัณฑิตที่มีผลการเรียนปานกลางและค่อนข้างอ่อน

จากรายงานการประเมินสถานการณ์จัดการศึกษา และประเมินผลแผน ศึกษานโยบายแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ระดับอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528: 2-30) พบว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบัน อุดมศึกษาเอกชน รุ่นปีการศึกษา 2517-2521 และ 2523 ซึ่งกรอกแบบสอบถามร้อยละ 50-78 มีอัตราการว่างงานในแต่ละปีประมาณร้อยละ 22.36-33.02 ของบัณฑิตที่กรอก แบบสอบถาม สาขาวิชาที่มีอัตราการว่างงานสูงทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน คือ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ และสาขานิติศาสตร์

และในปี พ.ศ. 2529 ปัญญา จินคานิล ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการมีงานทำของบัณฑิตปีการศึกษา 2524-2527 ของวิทยาลัยเอกชน จากผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตของวิทยาลัยการค้าส่วนใหญ่มีงานทำ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับสภาพการมีงานทำ บัณฑิตส่วนใหญ่ ทำงานในหน่วยงานธุรกิจเอกชน งานที่ทำตรงสาขาที่สำเร็จเป็นส่วนน้อย เงินเดือนที่ได้รับพอ ๆ กันกับบัณฑิตจากสถาบันของรัฐ และมีบางส่วนได้รับมากกว่า บัณฑิตส่วนใหญ่เคยว่างงานไม่เกิน 1 ปี และมีบัณฑิตบางส่วนศึกษาต่อควบคู่กับการทำงานด้วย ส่วนบัณฑิตที่ยังไม่มีงานทำ ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากสอบเข้าทำงานไม่ได้ รองลงมาต้องการเปลี่ยนงานใหม่ และศึกษาต่อ งานที่บัณฑิตกลุ่มนี้ต้องการคือ รับราชการและรัฐวิสาหกิจ และที่ไม่เลือกงานก็มีจำนวนไม่น้อย บัณฑิตส่วนใหญ่ว่างงาน 1 ปี มีอยู่ส่วนน้อยที่ว่างงานเกินกว่า 2 ปี บัณฑิตของวิทยาลัยกรุงเทพส่วนใหญ่มีงานทำ ลึกลับของบัณฑิตชายที่มีงานทำสูงกว่าบัณฑิตหญิง บัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานในหน่วยงานธุรกิจเอกชน งานที่ทำตรงสาขาที่สำเร็จเป็นส่วนน้อย เงินเดือนได้รับพอ ๆ กันกับบัณฑิตจากสถาบันของรัฐ มีบางส่วนได้รับมากกว่า บัณฑิตส่วนใหญ่เคยว่างงานไม่เกิน 1 ปี และมีบัณฑิตบางส่วนศึกษาต่อควบคู่กับการทำงานด้วย ส่วนบัณฑิตที่ยังไม่มีงานทำส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากสอบเข้าทำงานไม่ได้ รองลงมาคือ ศึกษาต่อ งานที่บัณฑิตกลุ่มนี้ต้องการ คือ รับราชการและรัฐวิสาหกิจ และที่ไม่เลือกงานก็มีจำนวนไม่น้อย บัณฑิตส่วนใหญ่จะว่างงาน 1 ปี มีอยู่ส่วนน้อยที่ว่างงานเกินกว่า 2 ปี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า บัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนส่วนใหญ่มีงานทำแล้ว และมักจะทำงานในหน่วยงานธุรกิจเอกชน มีรายได้อยู่ในช่วง 3,500-5,000 บาทต่อเดือน ส่วนบัณฑิตที่ว่างงานซึ่งเป็นส่วนน้อยมักมีสาเหตุมาจากกำลังศึกษาต่อ การหางานและเงินเดือนที่ต้องการไม่ได้ ต้องการเปลี่ยนงานใหม่ รอบรรจุ เตรียมตัวไปต่างประเทศ และสาขาวิชาที่มีอัตราการว่างงานสูง คือ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ และสาขานิติศาสตร์

7.5 ด้านอาคารสถานที่

ปริญญา อังคสิงห์ (2521: 11) ได้แบ่งพื้นที่ในมหาวิทยาลัยออกเป็น เขต ๆ คือ เขตการศึกษา เขตที่พักอาศัย เขตกีฬา เขตที่จอดรถ เขตพักผ่อน และเขตที่ สงวนหรือสำรองไว้เพื่อการขยายตัว สำหรับหลักการในการเลือกทำเลที่ตั้งของสถานศึกษา ควรจะได้พิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

1. มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างที่ดินของสถานศึกษากับชุมชนใน ย่านนั้น ๆ โดยถือว่าสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางของชุมชน
2. มีความสัมพันธ์กับจำนวนประชากร สามารถบริการทางด้านการศึกษาได้ทั่วถึง
3. ระยะทางระหว่างบ้านกับสถานศึกษาไม่ห่างไกลจนเกินไป
4. ต้องคำนึงถึงขนาดของสถานศึกษา เมื่อถึงจุดอิ่มตัวสูงสุด
5. คำนึงถึงสวนสาธารณะ และบริเวณอื่น ๆ ซึ่งอาจใช้ในกิจกรรมอื่น
6. คงสภาพต้นไม้ และสิ่งที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่ตามธรรมชาติ
7. บริเวณสถานศึกษาเป็นที่ดอน น้ำท่วมยาก และลักษณะของดินอยู่ในสภาพดี เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้
8. บริเวณที่ดินมีขนาดเพียงพอ และขยายตัวได้ในอนาคต
9. มีบริการด้านสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องน้ำ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาเลือกที่ตั้งของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

สุรินทร์ สรสิริ (2514: 11-18) กล่าวว่า การสร้างอาคารเรียนจะต้องคำนึงถึง ความความสะดวกสบายในด้านการบริหารการศึกษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงเรื่องหลัก สูตร กิจกรรมของชุมชนต่าง ๆ ตลอดจนกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันหนึ่ง ๆ ภายในสถานศึกษา ดังนั้นก่อนที่จะจัดวางแผนพื้นที่อาคารเรียนชั้นต่าง ๆ และการออกแบบก่อสร้างต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. สถานที่ผู้ปกครอง นักเรียนและผู้อื่น ๆ ที่มาทำการติดต่อกับสถานศึกษา
2. การให้บริการเกี่ยวกับงานธุรการ และการนิมฟ์ต่าง ๆ
3. การสื่อสาร การไปรษณีย์ โทรทัศน์ และอื่น ๆ

4. การเก็บทะเบียนและระเบียบต่าง ๆ
5. การรับและจ่ายเงิน
6. การเก็บพัสดุและเครื่องใช้ต่าง ๆ
7. การให้บริการแก่อาจารย์

นอกจากความต้องการในการใช้อาคารแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงหลักสถาปัตยกรรม คือ ให้สวยงาม ทนทาน เหมาะที่จะเป็นสถานที่ศึกษา พิจารณาไปถึงการถ่ายเทอากาศ แสงสว่าง ถูกสุขลักษณะ และอื่น ๆ พร้อมกันไปด้วย ตลอดจนความปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย ทำเลที่ตั้ง คือต้องอยู่ในที่ที่มีการคมนาคมสะดวก พิจารณาถึงสิ่งแวดล้อมของสถาบัน คือเป็นที่เงียบสงบห่างไกลจากโรงงาน ห่างไกลจากแหล่งอบายมุขทั้งหลาย การจราจรไม่คับคั่ง ไม่มีฝุ่นและอื่น ๆ

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การประเมินค่าการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ทางการศึกษา ตามปกติมักจะพิจารณาจากดัชนี 2 ค่า คือ อัตราการใช้ห้องและอัตราการใช้พื้นที่ อัตราการใช้ห้องนั้นคิดจากร้อยละของความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนชั่วโมงที่ใช้ห้องนั้น กับจำนวนชั่วโมงที่ห้องนั้นควรจะถูกใช้ได้ ส่วนอัตราการใช้พื้นที่คิดจากร้อยละของความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนักเรียนที่มาใช้ห้องนั้นจริง กับจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ควรจะใช้ห้องนั้น (Council of Educational Facility Planners 1969: 31) เมื่อได้ดัชนีทั้งสองค่าแล้ว นำไปเปรียบเทียบกับค่าการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ที่เหมาะสม เพื่อที่จะพิจารณาว่าควรใช้อาคารสถานที่นั้น ๆ ได้ประโยชน์เต็มที่หรือไม่

“ดี. เจ. วิคเคอรี (D.J. Vickery 1979: 2-5) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ทางการศึกษามักจะมีตัวแปรต่าง ๆ มาเกี่ยวข้อง ตัวแปรต่าง ๆ นี้จะมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ถ้าตัวแปรหนึ่งเปลี่ยนแปลงก็จะกระทบกระเทือนตัวแปรอื่น ๆ ด้วย ตัวแปรดังกล่าว ได้แก่ บรรยากาศทางการเมือง การออกแบบของสถาปนิก การวางแผนทางการเงิน เนื้อหาวิชาและกระบวนการในการเรียนการสอน สำหรับในการวัดค่าการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ ทางการศึกษาจะพิจารณาจากความจุ (Capacity) และเวลา (Time) วิคเคอรี เสนอว่าโดยทั่วไปพบว่าค่าการใช้ประโยชน์ห้องเรียนที่เหมาะสมมักไม่เกิน 90 % ส่วนค่าการใช้ประโยชน์ห้องปฏิบัติการที่

เหมาะสมควรเท่ากับ 75 %

แมคเคลลกิน (Mc. Clurkin 1964: 60-61) ได้เสนอวิธีคิดอัตราการ
การใช้ห้อง โดยพิจารณาจากอัตราส่วนระหว่างผลรวมของจำนวนชั่วโมงที่ใช้ห้องจริงกับ
จำนวนชั่วโมงที่ควรใช้ห้องในแต่ละสัปดาห์ และได้กล่าวต่อไปว่า แม้ห้องเรียนบางห้องมี
อัตราการใช้ห้องอย่างเต็มที่ก็ตาม อาจจะใช้ความจุของห้องไม่เต็มที่ก็ได้ เช่น ถ้า
อัตราการใช้ห้องเป็น 100 % ในขณะที่พื้นที่ห้องต่อนักเรียนใช้ไปเพียง 3 ใน 4 ของ
จำนวนนักเรียนที่ควรจะมีได้ อัตราการใช้พื้นที่ห้องก็เท่ากับ 75 % เท่านั้น

เฟรดเดอริก ซี วูด (Frederic C. Wood 1970: 103) ได้
พิจารณาการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่จากอัตราการใช้ห้องและอัตราการใช้พื้นที่ อัตรา
การใช้ห้อง หมายถึง อัตราส่วนระหว่างจำนวนชั่วโมงที่ใช้ห้องกับจำนวนชั่วโมงที่กำหนด
ให้มีการเรียนการสอนในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งอาจกำหนดให้มีค่าเท่ากับ 40 หรือ 44 หรือ
48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนอัตราการใช้พื้นที่เป็นค่าที่บอกให้ทราบว่า ห้องเรียนแต่ละห้อง
มีที่นั่งสำหรับรับนักศึกษาเท่าใด และมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้ใช้หรือไม่

จอห์น เอช คาเลนเดอร์ (John H. Callender 1966: 1124)
ได้เสนอค่าความจุของห้องอย่างเต็มที่ (Maximum Capacity) ควรเท่ากับ 100 %
และค่าความจุของห้องอย่างเหมาะสม (Optimum Capacity) ควรเป็น 80 %

เอกสารชุดการสำรวจโรงเรียนเล่มที่ 65 (1965) ของมหาวิทยาลัย
อินเดียน่า ได้แสดงวิธีหาค่าการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ โดยการหาค่าอัตราการใช้
ห้องและอัตราการใช้พื้นที่ ดังนี้

$$\text{อัตราการใช้ห้อง} = \frac{\text{จำนวนระยะเวลาที่ใช้ห้องจริงใน 1 วัน}}{\text{จำนวนระยะเวลาที่กำหนดใน 1 วัน}} \times 100$$

$$\text{อัตราการใช้พื้นที่} = \frac{\text{ความจุของห้องที่เป็นจริงใน 1 วัน}}{\text{ความจุของห้องที่ควรเป็นไปได้ใน 1 วัน}} \times 100$$

ห้องต่อนักเรียน

และได้ตั้งจำนวนชั่วโมงที่ควรใช้ห้องอย่างเต็มที่ใน 1 วัน เท่ากับ 6

คาบ (period) ตั้งค่าการใช้พื้นที่ห้องอย่างเต็มที่เท่ากับ 100 %

อาร์. ดี. ศรีวัฒนา (R.D. Srivastana 1967: 6-11) ได้เสนอวิธีการหาค่าประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ โดยกล่าวว่าในการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ควรจะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่และชั่วโมงการใช้ห้อง ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ในรูปของประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ ซึ่งเป็นร้อยละของอัตราส่วนระหว่างเวลาและพื้นที่ที่ใช้จริงกับเวลา และพื้นที่ที่ควรใช้อย่างเต็มที่ใน 1 วัน แสดงได้โดยสูตร ดังนี้

$$\text{ประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่} = \frac{\text{พื้นที่ที่ใช้จริง} \times \text{จำนวนชั่วโมงที่ใช้} \times 100}{\text{พื้นที่ที่ควรใช้} \times \text{เวลาที่โรงเรียนเปิดสอน}}$$

$$\text{Use-Efficiency} = \frac{\text{Area of Space Actual Used} \times \text{time Used} \times 100}{\text{Total area of Space Available} \times \text{Total time School open}}$$

จากสมการดังกล่าวหากจะแสดงในรูปอัตราการใช้พื้นที่และอัตราการใช้ห้องจะ ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่} &= \frac{\text{พื้นที่ที่ใช้จริง} \times \text{จำนวนชั่วโมงที่ใช้จริง}}{\text{พื้นที่ต่อนักศึกษา 1 คน ตามมาตรฐาน} \times \text{เวลาที่โรงเรียนเปิดสอน}} \\ &= \frac{\text{ความจุของห้องที่ใช้จริง} \times \text{จำนวนชั่วโมงที่ใช้จริง} \times 100}{\text{ความจุของห้องที่ควรเป็นไปได้} \times \text{เวลาที่โรงเรียนเปิดสอนอย่างเต็มที่}} \\ &= \text{อัตราการใช้พื้นที่} \times \text{อัตราการใช้ห้อง} \times 100 \end{aligned}$$

โดยที่

$$\frac{\text{ความจุของห้องที่ใช้จริง}}{\text{พื้นที่ที่ใช้จริง}} = \frac{\text{พื้นที่ที่ใช้จริง}}{\text{พื้นที่ต่อนักศึกษา 1 คน ตามมาตรฐาน}}$$

$$\frac{\text{ความจุของห้องที่ควรเป็นไปได้ อย่างเต็มที่}}{\text{ควรเป็นไปได้อย่างเต็มที่}} = \frac{\text{พื้นที่ที่ควรใช้}}{\text{พื้นที่ต่อนักศึกษา 1 คน ตามมาตรฐาน}}$$

$$\frac{\text{อัตราการใช้พื้นที่}}{\text{ใช้พื้นที่}} = \frac{\text{ความจุของห้องที่ใช้จริง}}{\text{ความจุของห้องที่ควรใช้อย่างเต็มที่}}$$

$$\frac{\text{อัตราการใช้ห้อง}}{\text{ใช้ห้อง}} = \frac{\text{จำนวนชั่วโมงที่ใช้จริง}}{\text{จำนวนชั่วโมงที่โรงเรียนเปิดเทอม}}$$

ระดับวิทยาลัยครู

ในปี พ.ศ. 2514 กาญจนารังคะประยูร ได้ศึกษาการใช้อาคารสถานที่ของวิทยาลัยครูในพระนครและธนบุรี โดยพิจารณาจากค่า 3 ค่า คือ อัตราการใช้ห้อง อัตราการใช้พื้นที่ห้องเรียน และค่าการใช้ประโยชน์ด้านบริหารและบริการ เช่นเดียวกับ ศิริเนญ อัมสุข และได้ตั้งเกณฑ์การใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ที่เหมาะสมไว้ร้อยละ 80 โดยมีเหตุผลว่าในด้านการใช้ห้องจะต้องคิดถึงการเผื่อเหลือเผื่อขาดไว้บ้างพอสมควร เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นได้เมื่อจำเป็นหรือกรณีพิเศษ และห้องเรียนนั้นควรมีเวลาว่างไว้เล็กน้อยเพื่อทำความสะอาดซ่อมแซม และบำรุงรักษา นอกจากนี้การได้เว้นระยะเวลาไว้บ้างเล็กน้อยจะทำให้มีการปรับอุณหภูมิ ความชื้น กลิ่น ด้วยการหมุนเวียนถ่ายเทอากาศโดยสะดวก ในขณะที่ห้องว่างอันเป็นผลดีในด้านสุขอนามัยด้วยการใช้พื้นที่ห้องเรียนซึ่งกำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมเท่ากับร้อยละ 80 นั้น ลักษณะของเกณฑ์มาตรฐานโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ค่าซึ่งกำหนดไว้เป็นมาตรฐานมักจะหมายถึงค่าต่ำสุดที่ควรจะมี ถ้าหากสถานที่ใดสามารถใช้พื้นที่จริงได้มากกว่าพื้นที่ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ก็จะเป็นค่าที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยครูในพระนครและธนบุรี ปี 2514

การใช้ประโยชน์ห้องเรียนด้านเวลายังไม่เต็มที่ กล่าวคือ มีอัตราการใช้ห้องเรียนเท่ากับ ร้อยละ 73.05 ส่วนทางด้านการใช้พื้นที่ปรากฏว่า การใช้พื้นที่ของห้องเรียนและการใช้พื้นที่ด้านบริการและพักผ่อน ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ที่กล่าวคือ มีอัตราการใช้พื้นที่เท่ากับ ร้อยละ 95.61 และ 538.60 ตามลำดับ ส่วนอัตราการใช้พื้นที่ด้านบริหารยังใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ กล่าวคือ มีอัตราการใช้พื้นที่เท่ากับร้อยละ 65.94

ในปี พ.ศ. 2521 เพ็ญศรี เต่งกุล ได้ทำการศึกษาการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ของวิทยาลัยครูในภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยครูในภาคใต้ มีค่าเฉลี่ยปานกลางของค่าการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ทางด้านการเรียนการสอน อันได้แก่ อัตราการใช้ห้องเรียน อัตราการใช้ห้องปฏิบัติการ และอัตราการใช้พื้นที่ต่อนักศึกษา เท่ากับร้อยละ 57.88, 45.37, และ 48.10 ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยปานกลางของการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ทางด้านการบริหารและบริการ อันได้แก่ อัตราการใช้ประโยชน์ห้องบริหารบริการ และอัตราการใช้ประโยชน์ห้องส้วม เท่ากับร้อยละ 97.83 และ 54.35 ตามลำดับ และแต่ละวิทยาลัย มีอัตราการใช้ห้องเรียน อัตราการใช้ห้องปฏิบัติการ และอัตราการใช้พื้นที่ต่อนักศึกษา ต่ำกว่าค่าการใช้ประโยชน์ที่เหมาะสม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และค่าเฉลี่ยปานกลางของอัตราการใช้ประโยชน์ดังกล่าว ก็ต่ำกว่าค่าการใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เช่นกัน ส่วนค่าเฉลี่ยปานกลางของอัตราการใช้ประโยชน์ห้องบริหาร บริการ และอัตราการใช้ประโยชน์ห้องส้วมนั้น ก็ต่ำกว่าการใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

ระดับอุดมศึกษา

ในปี 2513 แผนกอาคารสถานที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ศึกษาประสิทธิภาพการใช้ห้องเรียนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยหาอัตราส่วนระหว่าง ชั่วโมงการใช้ห้องเรียนกับชั่วโมงมาตรฐานซึ่งกำหนดให้เท่ากับ 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพียงอย่างเดียว และตั้งเกณฑ์การใช้ประโยชน์ห้องเรียนที่เหมาะสมเท่ากับร้อยละ 70 ผลการวิจัยพบว่า การใช้ประโยชน์ห้องเรียนยังใช้ไม่ได้เต็มที่ กล่าวคือ มีอัตราการใช้ห้องเรียนเท่ากับร้อยละ 65.52 ซึ่งยังต่ำกว่าเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่เหมาะสม

ปี 2519 และปี 2520 งานวิจัยสถาบัน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ศึกษาการใช้ประโยชน์ห้องบรรยาย โดยพิจารณาจากอัตราการใช้ห้อง อัตราการใช้พื้นที่ห้อง และอัตราการใช้ห้องบรรยายของจำนวนนักศึกษาต่อจำนวนที่นั่ง และหาค่าประสิทธิภาพการใช้ห้องบรรยายซึ่งมีสูตร ดังนี้

$$\text{อัตราการใช้ห้อง} = \frac{\text{จำนวนชั่วโมงที่ใช้ห้องจริงใน 1 สัปดาห์} \times 100}{\text{จำนวนชั่วโมงที่ควรใช้ห้องอย่างเต็มที่ใน 1 สัปดาห์}}$$

$$\text{อัตราการใช้พื้นที่} = \frac{\text{ความจุของห้องที่ใช้จริงใน 1 สัปดาห์} \times 100}{\text{ความจุของห้องที่ควรจะเป็นไปได้อย่างเต็มที่ใน 1 สัปดาห์}}$$

$$\text{อัตราการใช้ห้อง} = \frac{\text{จำนวนนักศึกษาที่ใช้ห้องจริงใน 1 สัปดาห์} \times 100}{\text{จำนวนที่นั่งที่ได้สูงสุดของห้องต่อสัปดาห์}}$$

บรรยายของ
นักศึกษาต่อ
จำนวนที่นั่ง

$$\text{ประสิทธิภาพ} = \frac{\text{อัตราการใช้พื้นที่ห้องบรรยายต่อจำนวนนักศึกษา} \times \text{อัตราชั่วโมงในการใช้ห้องบรรยาย}}{\text{ในการใช้ห้อง} \times \text{ต่อสัปดาห์}}$$

บรรยาย
(แบบที่ 1)

หรือ

$$\text{ประสิทธิภาพ} = \frac{\text{อัตราการใช้ห้องบรรยายของนักศึกษาต่อจำนวนที่นั่ง} \times \text{อัตราชั่วโมงในการใช้ห้องบรรยาย}}{\text{ในการใช้} \times \text{ต่อสัปดาห์}}$$

ห้องบรรยาย
(แบบที่ 2)

โดยกำหนดค่าสูงสุดของประสิทธิภาพในการใช้ห้องบรรยายเท่ากับ 1 ผลการวิจัยพบว่า ในปี 2519 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีอัตราการใช้ห้องเท่ากับร้อยละ 66.1 อัตราการใช้พื้นที่ห้องเท่ากับร้อยละ 33.2 และอัตราการ

ใช้ห้องบรรยายของนักศึกษาต่อจำนวนที่นั่งเท่ากับร้อยละ 42.3 ค่าประสิทธิภาพการใช้ห้องบรรยายเท่ากับ 0.219 เมื่อคิดตามแบบที่ 1 และเท่ากับ 0.280 เมื่อคิดตามแบบที่ 2

ผลการวิจัยในปี 2520 พบว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีอัตราการใช้ห้องเท่ากับร้อยละ 66.98 อัตราการใช้พื้นที่ห้องเท่ากับร้อยละ 30.30 และอัตราการใช้ห้องบรรยายของนักศึกษาต่อจำนวนที่นั่งเท่ากับร้อยละ 38.60 ค่าประสิทธิภาพการใช้ห้องบรรยายเท่ากับ 0.203 เมื่อคิดตามแบบที่ 1 และเท่ากับ 0.259 เมื่อคิดตามแบบที่ 2

ในปี พ.ศ. 2518 ประไพศ โสฬสสิทธศักดิ์ ได้ศึกษาการใช้ประโยชน์ห้องเรียนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคต้น ปี 2518 โดยการหาค่าดัชนี 2 ค่า คือ อัตราการใช้ห้องและอัตราการใช้พื้นที่ดังนี้

$$\text{อัตราการใช้ห้อง} = \frac{\text{จำนวนชั่วโมงที่ใช้ห้องจริงใน 1 สัปดาห์} \times 100}{\text{จำนวนชั่วโมงที่ควรใช้ห้องอย่างเต็มที่ใน 1 สัปดาห์}}$$

$$\text{อัตราการใช้พื้นที่} = \frac{\text{ความจุของห้องที่ใช้จริงใน 1 สัปดาห์} \times 100}{\text{ความจุของห้องที่ควรจะเป็นไปได้อย่างเต็มที่ใน 1 สัปดาห์}}$$

ประไพศ มีความเห็นว่า แม้เราจะยอมรับว่า ค่าการใช้ห้องเรียนร้อยละ 100 เป็นค่าการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ก็ตาม แต่ในการวางแผนที่ดี ผู้บริหารย่อมต้องคิดถึงการใช้ที่พอเหมาะเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น และควรมีการเว้นเวลาไว้บ้างเล็กน้อย เพื่อทำความสะอาด จึงได้ตั้งเกณฑ์การใช้ประโยชน์ห้องเรียนที่เหมาะสมเท่ากับร้อยละ 80 ผลการวิจัยพบว่า การใช้ประโยชน์ห้องเรียนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ คือ มีอัตราการใช้ห้องเท่ากับร้อยละ 61.03 และอัตราการใช้พื้นที่เท่ากับร้อยละ 35.20

ในปี พ.ศ. 2521 หน่วยวิจัยสถาบัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาการใช้ประโยชน์ห้องเรียนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยภาคปลาย ปีการศึกษา 2518 โดยการหาค่าดัชนี 2 ค่า คือ อัตราการใช้ห้องและอัตราการใช้พื้นที่ และตั้งเกณฑ์การใช้ประโยชน์ห้องเรียนที่เหมาะสมเท่ากับร้อยละ 80 เช่นเดียวกับ ประไพศ ผลการ

วิจัยพบว่า การใช้ประโยชน์ห้องเรียนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังใช้ไม่ได้เต็มที่ กล่าวคือ มีอัตราการใช้ห้องเท่ากับร้อยละ 64.38 และอัตราการใช้พื้นที่ร้อยละ 37.52

เกณฑ์มาตรฐานการใช้พื้นที่

มาตรฐานการใช้พื้นที่เป็นการกำหนดขนาด ความต้องการพื้นที่ทางการศึกษาต่อนักเรียน 1 คน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับขนาดของร่างกายของนักเรียน และขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางวิธึสอน และหลักสูตร (Asian Regional Institute for School Building Research 1972: 49)

ดี.เจ. วิคเคอรี (D.J. Vickery 1979: 10) ได้กล่าวว่า ตามปกติค่ามาตรฐานการใช้พื้นที่ที่กำหนดเป็นมาตรฐานขั้นต่ำสุดที่จะจัดเนื้อที่ให้ได้ต่อนักเรียน 1 คน ในแถบเอเชีย ได้กำหนดมาตรฐานการใช้พื้นที่ตั้งแต่ 0.8 ถึง 1.5 ตารางเมตรต่อนักเรียน 1 คน สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ (2515: 2) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการใช้พื้นที่ห้องบรรยาย 2 ตารางเมตรต่อนักศึกษา 1 คน

เฟรดเดอริค ซี. วูด (Frederic C. Wood 1970: 69) ได้กำหนดขนาดมาตรฐานพื้นที่ต่อคน ของห้องเรียนในมหาวิทยาลัยไว้ดังนี้

ห้องเรียนที่จุ	80-200 คน	ควรมีพื้นที่	10-15 ตารางฟุตต่อคน
ห้องเรียนที่จุ	25-80 คน	ควรมีพื้นที่	15-20 ตารางฟุตต่อคน
ห้องเรียนที่จุ	8-25 คน	ควรมีพื้นที่	20-25 ตารางฟุตต่อคน

คณะกรรมการฝ่ายอาคารสถานที่ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาคารโลก (1973: 64) ได้สำรวจอาคารสถานที่เรียนของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเสนอแนะเกณฑ์มาตรฐานในการใช้ห้องเรียนระดับอุดมศึกษา ดังนี้

ห้องเรียนที่มีพื้นที่	200-300	ตารางเมตรควรมีพื้นที่	1.0 ตารางเมตรต่อคน
ห้องเรียนที่มีพื้นที่	110-200	ตารางเมตรควรมีพื้นที่	1.0 ตารางเมตรต่อคน
ห้องเรียนที่มีพื้นที่	65-110	ตารางเมตรควรมีพื้นที่	1.1 ตารางเมตรต่อคน
ห้องเรียนที่มีพื้นที่	38-65	ตารางเมตรควรมีพื้นที่	1.3 ตารางเมตรต่อคน
ห้องเรียนที่มีพื้นที่น้อยกว่า	38	ตารางเมตรควรมีพื้นที่	1.5 ตารางเมตรต่อคน

กาญจนา รงคะประยูร (2514: 89) ได้หาเกณฑ์มาตรฐานในการใช้พื้นที่ของวิทยาลัยครู โดยการออกแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์สถาปนิก และผู้บริหารวิทยาลัยครู ผลปรากฏว่าห้องเรียนในวิทยาลัยครูควรมีพื้นที่ 2.42 ตารางเมตรต่อคน

บาซิล คัสทาลดี (Basil Castaldi 1969: 280) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการใช้ห้องเรียนในมหาวิทยาลัย ดังนี้ :

ห้องเรียนที่จุ	90-300 คน	ควรมีพื้นที่	12 ตารางฟุตต่อคน
ห้องเรียนที่จุ	50 คน	ควรมีพื้นที่	18 ตารางฟุตต่อคน
ห้องเรียนที่จุ	30 คน	ควรมีพื้นที่	22 ตารางฟุตต่อคน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า ในการศึกษาการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการใช้ห้องเรียนมักจะพิจารณาจากค่า 2 ค่า คือ อัตราการใช้ห้อง และอัตราการใช้พื้นที่ การตั้งเกณฑ์การใช้ประโยชน์ห้องเรียนที่เหมาะสมโดยทั่วไป มีตั้งแต่ 70-90 % และการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ของสถาบันต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์ไม่ได้เต็มที่นัก และเกณฑ์มาตรฐานการใช้พื้นที่ของห้องเรียนอยู่ระหว่าง 1 ตารางเมตรต่อคน ถึง 2.42 ตารางเมตรต่อคน หรือ 10 ตารางฟุตต่อคน ถึง 25 ตารางฟุตต่อคน ตามแต่ขนาดความจุของห้องเรียน

7.6 ด้านการดำเนินการ ค่าใช้จ่าย และการลงทุน

จากรายงานสรุปผลการสัมมนาผู้บริหารวิทยาลัยเอกชน (ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ 2518: 16) ได้กล่าวถึง ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของวิทยาลัยเอกชน ในด้านวิชาการด้วย โดยกล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการลอบ ซึ่งเป็นประเด็นหลักในปัจจุบัน ได้แก่ หลักสูตร ผู้สอน ตำราและอุปกรณ์การลอบ ห้องสมุด การวัดผล รวมทั้งคุณภาพมาตรฐานของการศึกษา ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความเห็นว่า การที่จะให้วิทยาลัยเอกชนเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป วิทยาลัยควรปรับปรุงการขยายงานและเร่งรัดคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น (ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ 2518: 15) ทั้งนี้จำนวนนักศึกษาในวิทยาลัยเอกชนจะต้องเป็นไปตามที่ได้รับอนุญาตจากทบวงมหาวิทยาลัย และมีระบุไว้ในข้อกำหนด ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยอนุญาต โดยพิจารณาถึงความ

พร้อมของวิทยาลัยในด้านผู้สอน อุปกรณ์การศึกษา อาคารสถานที่ ห้องสมุด สภาพแวดล้อม และสิ่งอื่น ๆ ที่มีผลต่อมาตรฐานและการจัดการศึกษาของวิทยาลัยนั้น ๆ (ทวงมหาวิทยาลัย 2523: 23)

การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น เรื่องของการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเป็นสิ่งสำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง วิทยาลัยเอกชนสามารถมองในแง่ธุรกิจที่ให้บริการด้านการศึกษาแก่สังคม และสามารถใช้ทฤษฎีทางการตลาดในแง่ขององค์การที่ไม่แสวงหากำไร คริสสุตา สหชัยเสรี (2524) ได้ชี้ให้เห็นว่าการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเข้ามาช่วยก็เพราะวิทยาลัยเอกชนมีการแข่งขันมากขึ้น จึงจำเป็นต้องที่วิทยาลัยเอกชนจะต้องมีการปรับปรุงอยู่เสมอ การกำหนดนโยบาย การวางแผน ตลอดจนการดำเนินงานภายในวิทยาลัยเอกชนสามารถใช้แนวความคิดที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Societal marketing concept) และวิทยาลัยเอกชนก็ได้ใช้แนวความคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ คือ การจัดการศึกษา และทางด้านราคากิจการเก็บค่าเล่าเรียนขึ้น เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดเนื่องการปรับปรุงให้เข้ากับตลาดแต่ละส่วน (market segmentation) การจัดการศึกษาจะให้ได้มาตรฐานที่ดีจะต้องประกอบด้วยผู้ให้และผู้รับ ผู้ให้ คือความพร้อมทางด้านคณาจารย์ การบริหารงานและปัจจัยอื่น ๆ เช่น บรรยากาศทางวิชาการ ห้องสมุด อาคารสถานที่ ตลอดจนอุปกรณ์การศึกษา ยังไม่พร้อมนัก ทั้งนี้เพราะเรื่องอาศัยเงินทุน และวิทยาลัยเอกชนจะต้องหาเงินให้ได้เพียงพอ ทางด้านผู้รับคือนักศึกษา แม้ว่านักศึกษาในวิทยาลัยเอกชน จะเป็นนักศึกษาที่เหลือจากการคัดเลือกจากสถาบันอุดมศึกษาบิณฑของรัฐบาล แต่ก็ยังมีความรู้ความสามารถศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสามารถหางานและศึกษาต่อในระดับปริญญาโทได้จึงนับว่าการจัดการศึกษาในวิทยาลัยเอกชนประสบความสำเร็จพอควร วิทยาลัยเอกชนสามารถใช้กลยุทธ์ทางการตลาดในการดำเนินงานได้ โดยยึดถือแนวความคิดที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ก่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงานในวิทยาลัย และเพื่อการแข่งขัน โดยเฉพาะก่อให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ทางการตลาดเป็นเรื่องของค่าใช้จ่ายและการลงทุน

ในเรื่องของต้นทุนการผลิตนักศึกษา รัชนี คีตะนิธินันท์ (2526) ได้ทำการศึกษาต้นทุน การผลิตนักศึกษารายหัวของวิทยาลัยการค้า ระหว่างปีงบประมาณ 2522-2524 พบว่า ต้นทุนการผลิตนักศึกษารายหัวในปีงบประมาณ 2522-2524 เท่ากับ 5,807.25 บาท 6,033.17 บาท และ 6,130.79 บาทตามลำดับ โดยรายละเอียดประกอบด้วยต้นทุนดำเนินการรายหัวเท่ากับ 1,358.58 บาท 1,333.57 บาท และ 1,304.46 บาท ตามลำดับ และจากการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตนักศึกษารายหัว สาขาสังคมศาสตร์ ระหว่างวิทยาลัยการค้ากับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2522 พบว่า ต้นทุนการผลิตนักศึกษารายหัว สาขาสังคมศาสตร์ของวิทยาลัยการค้าต่ำกว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกล่าวคือ สาขาสังคมศาสตร์วิทยาลัยการค้ามีต้นทุนการผลิตนักศึกษารายหัวเท่ากับ 5,708.25 บาท ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนดำเนินการรายหัวเท่ากับ 4,349.67 บาท และต้นทุนด้านทรัพย์สินรายหัวเท่ากับ 1,358.58 บาท และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีต้นทุนการผลิตนักศึกษารายหัวเท่ากับ 15,187 บาท ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนดำเนินการรายหัวเท่ากับ 12,992 บาท และต้นทุนด้านทรัพย์สินรายหัวเท่ากับ 2,195 บาท ผลจากการวิเคราะห์ในรายละเอียดพบว่า ต้นทุนการผลิตนักศึกษารายหัวในหมวดเงินเดือน เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สาขาสังคมศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีต้นทุนรายหัวสูงกว่า ของวิทยาลัยการค้าในสาขาเดียวกัน เนื่องจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสาขาสังคมศาสตร์มีจำนวนอาจารย์ประจำและบุคลากรมากกว่าจำนวนอาจารย์ประจำและบุคลากรของวิทยาลัยการค้าในสาขาเดียวกัน และจำนวนนักศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย น้อยกว่าจำนวนนักศึกษาสาขาสังคมศาสตร์วิทยาลัยการค้า

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528) ได้ทำการศึกษาเรื่องค่าใช้จ่ายและการลงทุนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 10 แห่ง และวิทยาลัยเอกชน 8 แห่ง ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ

1. ค่าใช้จ่ายดำเนินการต่อบริเวณของมหาวิทยาลัยของรัฐ สูงกว่าวิทยาลัยเอกชนมาก มหาวิทยาลัยของรัฐที่เสียค่าใช้จ่ายดำเนินการต่อบริเวณต่ำที่สุด คือธรรมศาสตร์ เสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดประมาณ 11,463 บาท สูงที่สุดคือมหาวิทยาลัยมหิดล เสียค่าใช้จ่ายทั้งหมด รวมทั้งงบดำเนินการเพื่อรักษาผู้ป่วยด้วย ประมาณ 120,730 บาท และเสียค่าใช้จ่ายเฉพาะงบดำเนินการเพื่อการเรียนการสอนเพียงอย่างเดียว ประมาณ

73,419 บาท ส่วนวิทยาลัยเอกชนที่เสียค่าใช้จ่ายดำเนินการต่อปีต่อคนต่ำที่สุด คือ วิทยาลัยแสงธรรม เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 3,338 บาท สูงที่สุดคือ วิทยาลัยกรุงเทพ เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 6,255 บาท

2. สาขาวิชาที่เสียค่าใช้จ่ายดำเนินการต่อปีต่อคนต่ำที่สุด ระหว่าง มหาวิทยาลัยของรัฐ คือ สาขานิติศาสตร์ เสียค่าใช้จ่ายคนละประมาณ 9,688 บาท ต่อปี สูงที่สุด คือ แพทยศาสตร์ ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดรวมทั้งงบประมาณที่รักษาผู้ป่วย ด้วยคนละประมาณ 151,287 บาทต่อปี และเสียค่าใช้จ่ายเฉพาะงบดำเนินการเพื่อการ เรียนการสอนเพียงอย่างเดียวคนละประมาณ 67,376 บาท สำหรับวิทยาลัยเอกชน สาขาที่เสียค่าใช้จ่ายดำเนินการต่ำที่สุด คือ เศรษฐศาสตร์ เสียค่าใช้จ่ายประมาณ คนละ 4,025 บาทต่อปี สูงที่สุด คือ สังคมศาสตร์ และพยาบาลศาสตร์ เสียค่าใช้จ่ายประมาณคนละ 8,686 บาทต่อปี

3. สาขาวิชาที่เสียค่าใช้จ่ายทุนทรัพย์สิน (ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้างและ ครุภัณฑ์) เฉลี่ยรายปีต่อนักศึกษา 1 คน ต่ำที่สุดสำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐได้แก่ นิติศาสตร์ 12,422 บาท สูงที่สุดได้แก่ แพทยศาสตร์ 78,506 บาท สำหรับวิทยาลัยเอกชน สาขา วิชาที่เสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวต่ำที่สุด ได้แก่ นิติศาสตร์ 1,455 บาท สูงที่สุด ได้แก่ พยาบาลศาสตร์ 10,148 บาท

4. นักศึกษาที่เรียนอยู่ในวิทยาลัยเอกชน เสียค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์ การเรียนมากกว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ คือ เสียร้อยละ 29 ของค่าใช้จ่าย ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายดังกล่าวคงมีสัดส่วนน้อยกว่าค่าอาหาร (เสียร้อยละ 36 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด) เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยของรัฐ

5. นักศึกษาที่เรียนอยู่ในวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ และนักศึกษา วิทยาลัยธุรกิจนวัตกรรม เสียค่าใช้จ่ายทางตรงรวมค่าเล่าเรียน อุปกรณ์การเรียนและค่า ใช้จ่ายที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น ค่าอาหาร เสื้อผ้า ที่พัก ฯลฯ ในระหว่างการศึกษา มาก ที่สุด ถึงคนละ 34,814 บาท และ 30,737 บาทต่อปี ตามลำดับ นักศึกษาวิทยาลัย แสงธรรมและเทคนิคสยามเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด คือ เสียคนละ 12,621 บาท และ 24,762 บาทต่อปีตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบตามสาขาวิชาทางวิทยาลัยเอกชน พบว่านักศึกษาในสาขานิติศาสตร์และสังคมศาสตร์ เสียค่าใช้จ่ายสูงที่สุด คือ เสียคนละ

72,635 บาท และ 31,032 บาทต่อปี ตามลำดับ นักศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ เสียค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด คือ เสียคนละ 22,583 บาท และ 24,100 บาทต่อปี ตามลำดับ

6. สำหรับค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียน โดยตรง พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจและวิทยาลัยพายัพเสียค่าเล่าเรียน และอุปกรณ์การเรียนมากที่สุด คนละ 11,334 บาท และ 10,341 บาทต่อปี นักศึกษาวิทยาลัยแสงธรรมและวิทยาลัยการค้าเสียน้อยที่สุด คือ คนละ 741 บาท และ 6,552 บาท ต่อปีตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบสาขาวิชาที่นักศึกษาวิทยาลัยเอกชนต้องเสียค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การเรียนสูงที่สุด ได้แก่ สาขาสังคมศาสตร์ และพยาบาลศาสตร์ เสียคนละ 10,356 และ 9,969 บาทต่อปี ต่ำที่สุดได้แก่ สาขาเศรษฐศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ เสียคนละ 7,941 บาท และ 8,086 บาทต่อปี ตามลำดับ

จากรายงานสภาพการจัดและการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2531: ส-9-ส-10) พบว่า ค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาต่าง ๆ รัฐลงทุนให้กับการผลิตบัณฑิตต่อคนต่อปีสูงมาก เมื่อเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กล่าวคือ ในสาขาพาณิชยศาสตร์ รัฐมีค่าใช้จ่ายรวม 33,751 บาทต่อปี ในการผลิตบัณฑิต 1 คน แยกเป็นค่าใช้จ่ายทุนทรัพย์สิน 20,642 บาท และค่าใช้จ่ายดำเนินการ 13,109 บาท ในขณะที่ของเอกชนมีค่าใช้จ่ายรวมเพียง 6,690 บาทต่อปีต่อการผลิตบัณฑิต 1 คน คือน้อยกว่าของรัฐถึง 5 เท่า ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ (4,787 บาท) ยังเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการซึ่งต่างกับของรัฐ ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายทุนทรัพย์สิน การใช้จ่ายเงินเพื่อการผลิตบัณฑิตทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนสำหรับสาขาพาณิชยศาสตร์ คล้ายคลึงกับการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชานิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ โดยที่ค่าใช้จ่ายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะต่ำกว่าของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประมาณ 3.75-6.10 เท่า สำหรับอีก 3 สาขา คือ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และพยาบาลศาสตร์นั้น ทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน มีค่าใช้จ่ายทุนทรัพย์สินสูงกว่าค่าใช้จ่ายดำเนินการ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ค่าใช้จ่ายรวมของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐก็ยังสูงกว่าของเอกชนถึง 2 เท่า ในสาขาสังคมศาสตร์ 2.5 เท่าในสาขามนุษยศาสตร์ และ 3.9 เท่าในสาขาพยาบาลศาสตร์

จากรายงานสถานภาพวิทยาลัยเอกชน ปีการศึกษา 2513-2519 (ม.ป.ป.: 49) ได้กล่าวถึงด้านการเงินของวิทยาลัยเอกชนโดยสรุปคือ วิทยาลัยเอกชน มีแนวโน้มของรายรับเพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปี ซึ่งการเพิ่มขึ้นของรายรับในแต่ละวิทยาลัย เกิดได้ 2 ประการคือ การเพิ่มจำนวนนักศึกษา หรือการเพิ่มค่าเรียน อัตราการเพิ่มรายรับของวิทยาลัยเอกชน 10 แห่ง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2513-2519 มีอัตราเพิ่มอยู่ระหว่างร้อยละ 12.80-81.28 รายจ่ายของวิทยาลัยเอกชน ซึ่งประกอบด้วยงบลงทุนและงบดำเนินการ ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีในส่วนของงบดำเนินการ เนื่องจากมีการรับนักศึกษาเพิ่มขึ้น รวมทั้งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเงินเดือน วัสดุ ครุภัณฑ์ มีแนวโน้มสูงขึ้นด้วย และในการดำเนินการระยะแรกของวิทยาลัยเอกชน มีรายจ่ายสูงกว่ารายได้ เพราะในระยะแรกของการจัดตั้งวิทยาลัยนั้น จำเป็นต้องมีการลงทุนค่อนข้างสูงทั้งในด้านการจัดหาที่ดิน อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ นอกจากนั้นยังมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอื่น ๆ อีกมาก แต่ถ้าวิทยาลัยเอกชนบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ จะปรากฏว่าในระยะเวลาต่อมา ฐานะทางการเงินของวิทยาลัยก็ย่อมดีขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า วิทยาลัยเอกชนมีการแข่งขันกันมากขึ้น และจะต้องมีการปรับปรุงอยู่เสมอ วิทยาลัยเอกชนสามารถใช้กลยุทธ์ทางการตลาดในการดำเนินงานได้ โดยยึดถือแนวความคิดที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ก่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงานในวิทยาลัยและเพื่อการแข่งขัน โดยเฉพาะก่อให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ทางการตลาด เป็นเรื่องของค่าใช้จ่ายและการลงทุน ส่วนในเรื่องของค่าใช้จ่ายจะพบว่า ค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มักจะต่ำกว่า ค่าใช้จ่ายของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในทุกสาขาวิชา และในการดำเนินการระยะแรก วิทยาลัยเอกชนมักมีรายจ่ายสูงกว่ารายได้ แต่ถ้าวิทยาลัยบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ฐานะทางการเงินของวิทยาลัย ย่อมจะดีขึ้นในระยะเวลาต่อมา

7.7 ด้านอาจารย์

ในปี พ.ศ. 2523 ว่าที่ ร.ต. สวัสดิ์ โนรีวัฒน์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์คุณภาพของอาจารย์วิทยาลัยครู ผลการวิจัยพบว่า คุณวุฒิของอาจารย์อยู่ใน ระดับปริญญาตรีและปริญญาโททุกปีการศึกษา กลุ่มวิทยาลัยที่มีอาจารย์วุฒิสอง ได้แก่ กลุ่ม วิทยาลัยครูภาคกลาง กลุ่มวิทยาลัยครูนครหลวง และกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันตก ส่วน กลุ่มวิทยาลัยที่มีอาจารย์วุฒิต่ำ ได้แก่ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ กลุ่มวิทยาลัยครูภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ คุณวุฒิอาจารย์ในปีการศึกษา 2518-2522 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สัดส่วนอาจารย์วุฒิปริญญาเอก: ปริญญาโท: ปริญญาตรี แตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานของกรมการฝึกหัดครูอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .01 จำนวนอาจารย์วุฒิระดับปริญญาตรีและต่ำกว่าระดับปริญญาตรีมีแนวโน้มลดลง ส่วนจำนวนอาจารย์วุฒิปริญญาโทและต่ำกว่าระดับปริญญาตรีมีแนวโน้มลดลง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ความต้องการอาจารย์ระดับปริญญาโทในคณะวิทยาศาสตร์และคณะวิชา วิทยาศาสตร์ของกลุ่มวิทยาลัยครูต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่ ความต้องการอาจารย์ระดับปริญญาโทในคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ไม่แตก ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ในปี พ.ศ. 2526 นพ. ศรีบุญนาค ได้ทำการศึกษาสถานภาพของอาจารย์ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนพบว่า อาจารย์ประจำของสถาบันส่วนใหญ่ ร้อยละ 50 มีคุณวุฒิ ปริญญาตรี ร้อยละ 41.1 มีคุณวุฒิปริญญาโท และร้อยละ 2.0 มีคุณวุฒิปริญญาเอก อาจารย์ประจำมีระยะเวลาการทำงานในสถาบันนานตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไปมีมากที่สุดคือ ร้อยละ 36.3 รองลงมาได้แก่ อาจารย์ที่มีระยะเวลาการทำงานต่ำกว่า 1 ปี, 1-2 ปี, 2-3 ปี และ 3-4 ปีตามลำดับ ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 77.1 เป็นอาจารย์ประจำที่ทำหน้าที่ด้านการ สอนและการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาของสถาบันเป็นหลัก ส่วนอาจารย์ประจำอีกส่วนหนึ่ง คือ ร้อยละ 13.7 ทำหน้าที่ด้านบริหารงานในสถาบันด้วย เช่น หัวหน้าสาขาวิชา หัวหน้า ภาควิชา หรือคณบดี เป็นต้น ร้อยละ 37.4 ของอาจารย์ประจำได้รับการศึกษาอบรมทาง วิชาชีพอาจารย์ภายในประเทศ ร้อยละ 7.4 ได้รับจากต่างประเทศ และยังพบว่าร้อยละ 68.6 ของอาจารย์ประจำ ต้องการที่จะศึกษาต่อเพื่อเพิ่มรู้และคุณวุฒิของตน อาจารย์ประจำ ร้อยละ 16.6 เคยได้รับเชิญไปทำหน้าที่บริการชุมชนทางด้านวิชาการ

ร้อยละ 15.7 ทำงานจริง ร้อยละ 8.3 เคยเสนอรายงานต่อที่ประชุมทางวิชาการ ร้อยละ 15.1 เขียนบทความทางวิชาการ ร้อยละ 14.8 แต่งตำราหรือเอกสารประกอบการสอนและร้อยละ 6.9 ทำงานแปลเอกสาร นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 80 ของอาจารย์ประจำได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา ร้อยละ 23.4 เป็นอาจารย์ที่ปรึกษากิจการกรมเสริมหลักสูตร ร้อยละ 20.6 เป็นกรรมการวิชาการของคณะ และร้อยละ 7.7 เป็นกรรมการวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตนสังกัดอยู่ และพบว่า ร้อยละ 22.3 ของอาจารย์ประจำในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้ง 10 แห่ง ได้รับเงินเดือนมากกว่า 6,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 14.6 ได้รับเงินเดือน 4,001-4,500 บาทต่อเดือน มีอาจารย์ประจำ ร้อยละ 36.0 ได้รับค่าล่วงเวลา ร้อยละ 52.7 ได้รับค่าสอนพิเศษ ร้อยละ 1.4 ได้รับค่าเบี้ยประชุมกรรมการ ร้อยละ 30.6 ได้รับค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปปฏิบัติงานนอกสถาบัน ร้อยละ 8.6 ได้รับโบนัสหรือรางวัลพิเศษ และร้อยละ 37.7 ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการบริหารในสถาบัน ร้อยละ 12.6 ของอาจารย์ประจำมีรายได้จากอาชีพเอง นอกเหนือจากเงินเดือนประจำที่ได้รับจากสถาบัน และอาจารย์ประจำส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.1 มีตำแหน่งเป็นอาจารย์

ในปี พ.ศ. 2528 วิชิต ตาราบถ ได้ทำการศึกษาเรื่อง สถานภาพทางวิชาการของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคตะวันตก ผลจากการวิจัย พบว่า อาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคตะวันตก มีวุฒิปริญญาโทมากที่สุด คือ ร้อยละ 59.43 รองลงมาได้แก่ วุฒิปริญญาตรี ร้อยละ 36.71 วุฒิปริญญาเอก ร้อยละ 2.02 และวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 1.83 มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นอาจารย์ 2 มากที่สุด คือ ร้อยละ 70.90 รองลงมาได้แก่ตำแหน่งอาจารย์ 1 ร้อยละ 26.37 ตำแหน่งอาจารย์ 3 ร้อยละ 2.83 อาจารย์ชายที่มีตำแหน่งบริหาร จำนวนร้อยละ 20.89 อาจารย์หญิงที่มีตำแหน่งบริหาร จำนวนร้อยละ 15.82 อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางบริหารมีวุฒิปริญญาโทและปริญญาเอก ร้อยละ 24.75 อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางบริหารมีวุฒิปริญญาโทและปริญญาเอก ร้อยละ 24.75 อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางบริหารมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรี ร้อยละ 11.97 อาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคตะวันตกมีประสบการณ์การทำงานในช่วง 10-20 ปี มากที่สุด - คือ ร้อยละ 60.68 รองลงมาได้แก่ประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ร้อยละ 19.07 ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 18.26 อาจารย์อยู่ในสังกัดคณะวิชา

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มากที่สุด คือ ร้อยละ 39.35 รองลงมาได้แก่อาจารย์
อยู่ในสังกัดคณะวิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 37.32 อาจารย์อยู่ในสังกัดคณะวิชาครุศาสตร์
ร้อยละ 23.33

ในปี พ.ศ. 2529 สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย
ได้ทำการศึกษาเรื่องอัตราส่วนอาจารย์ประจำต่อนักศึกษา ที่เหมาะสมในสถาบันอุดมศึกษา
เอกชน พบว่า อัตราส่วนอาจารย์ประจำต่อนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของ
ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นอยู่ในอัตราส่วนประมาณ 1: 26 ส่วนของประเทศ
ไทยอยู่ในอัตราส่วนประมาณ 1: 30

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่
มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีและปริญญาโท จำนวนอาจารย์วุฒิปริญญาตรีและต่ำกว่ามีแนวโน้ม
ลดลง ส่วนจำนวนอาจารย์ที่มีวุฒิสองปริญญาตรีมีแนวโน้มสูงขึ้น อาจารย์ส่วนใหญ่ของ
วิทยาลัยครูมีประสบการณ์ในการทำงาน 10-20 ปี ส่วนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
อาจารย์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป อัตราส่วนอาจารย์ประจำ
ต่อนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น อยู่ใน
อัตราส่วนประมาณ 1: 26 ส่วนของประเทศไทยอยู่ในอัตราส่วนประมาณ 1: 30

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย